

CENTRALAMERIKA

NYTT

CHILE BULLETINEN

Nr 2 1983 - Årg 11 Pris: 10 kr

Försvara Nicaragua!

Pg 25 20 00-5

* * * * *

CHILEKOMMITTÉN

Adress: Box 622, 101 28 Stockholm

Telefon: 08-40 53 40

Besöksadress: Barnängsgatan

Chilekommittén bildades som solidaritetsorganisation i december 1971. Efter militärkuppen den 11 september 1973 är Chilekommittén en del av den internationella solidaritetsrörelsen för motståndskampen i Chile. Chilekommitténs målsättning är att politiskt och materiellt stödja motståndskampen i Chile samt att sprida lärdomar om den chilenska arbetarklassens kamp före och efter militärkuppen.

Insamlade medel går oavkortat till motståndskampen inne i Chile. Chilekommitténs plattform är: BEKÄMPA IMPERIALISMEN, STÖD MOTSTÅNDET BOJKOTTA DIKTATUREN, FRIGGE DE POLITISKA FÅNGARNA, STÖD DET CHILENSKA FOLKETS KAMP FÖR SOCIALISM, STÖD ARBETARRÖRELSEN I CHILE.

Insamlingar:

Pg 653928-2 Nationella insamlingen för Chile.

Pg 887233-5 Chilekommitténs kampfond, Konto för löpande verksamhet, etc.

CHILEBULLETTINEN

Telefon: 08-40 53 04

Ansvarig utgivare: Sigyn Ohlsson

Redaktion: Kristina Boréus, Ingvar Enghart, Lena Gemzøe, Eva Källsäter, Sigyn Ohlsson, Irène Pérez

Layout och montering: Eva Källsäter

Sättning: Marianne Nilsson

Omslag: Rolando Pérez

Pressläggning: 15 april '83

Tryckeri: Tryckop, Stockholm

Prenumerationspris: 40 kr för 4 nummer framåt.

Stödprenumeration: 100 kr för 4 nummer. Betala på postgiro 50488-6, Chilebulletinen. Ange från vilket nummer prenumerationen ska börja.

Adressändringar sändes till: Chilekommittén, Box 622, 101 28 Stockholm.

Detta är SAMCA

SAMCA (Samordningen för Centralamerika)

Solidaritetshuset, Barnängsgatan 23

116 41 Stockholm

Tel. 08-44 15 16

SAMCA består av drygt 30 kommittéer (däribland Chilekommittén i Sverige) som arbetar för ett eller flera av länderna i Centralamerika.

Följande postgironummer används för SAMCA:s insamlingar:

El Salvador: FMLN-FDR:s insamlingskonto i Sverige 3201 54-8

Guatemalakampanjen 38 51 50-8

Nicaragua-fonden 60 54 97-7

* * * * *

Försvara Nicaragua!

Solidaritetsrörelsen för Latinamerika och Centralamerika har inför 1 maj 1983 en självklar paroll – försvara Nicaragua! De attacker Nicaragua utsatts för de senaste veckorna är de allvarligaste hittills i dess unga historia. Strider har ägt rum närmare Managua än någonsin tidigare och fler civila har dödats än vid de tidigare attackerna. I de norra delarna av landet har högergerillan, som är motståndare till revolutionen och anhängare av fd diktatorn Somoza, upprättat sina läger. Somoza-anhängarna skyttar öppet med vapen och utrustning från USA. Helikoptrar från den honduranska armén, också den tränad och utrustad av USA, har identifierats inne i Nicaragua i samband med högergerillans attacker.

Attackerna mot Nicaragua är en del av USA:s plan för att slå tillbaka befrielseströrelserna i El Salvador och Guatemala. Genom att skapa inre motsättningar i Nicaragua och driva fram en öppen konflikt mellan Honduras och Nicaragua vill USA försvaga sandinistregeringen. En försvagad regering i Nicaragua är en förutsättning för att USA skall kunna träda in och erbjuda en förhandlingslösning för hela området, som skall tvinga gerilla-rörelserna i El Salvador och Guatemala att lägga ner vapnen. USA har nämligen, tvingats bevitna hur gerilla-rörelserna i dessa länder vuxit sig allt starkare.

De centralamerikanska folken behöver mer än någonsin din solidaritet.

FÖRSVARA NICARAGUA!

FÖRSVARA FMLN:S KONTROLLERADE OMRÅDEN I EL SALVADOR!

STÖD BEFRIELSEKAMPEN I GUATEMALA!

FÖRSVARA NICARAGUA!

Nicaraguas ambassad har öppnat ett speciellt konto "Civilt försvar av Nicaragua", pg 2500 00-5. Pengarna går till blodplasma, livsmedel, hjälp åt skadade etc.

Pg 394 30-4

Kontaktperson: Gunilla Hjort - tel: 08-43 74 24

Vill du höra senaste nytt från Centralamerika?

Direkt från befrielseströrelsernas egna nyhetsbyråer?

Ring 08-40 77 70, SAMCA:s nyhetstelefon.

Färska nyheter – dygnet runt!

COMUSAL - informationscentrum för Centralamerika.

Nyheter om El Salvador från SALPRESS

Luntmakargatan 68

113 61 Stockholm

Tel: 08-31 55 48

Telefon- och besöksdagar mellan kl. 13.00 och 17.00. (Ring innan du kommer!)

Vill du arbeta inom SAMCA?

Just nu arbetar vi speciellt för:

AGEUS (El Salvadors studentförbund)
Kontaktperson: Göran Holmqvist, Universitetskommittén för Centralamerika, Stockholm - tel: 08-97 46 83.

ANDES (De salvadoranska lärarnas fackförbund)

Kontaktperson: Ewa-Marie Nilson - tel: 08-85 48 60

CONIP (Samordningen för den folkliga kyrkan i El Salvador)

Kontaktperson: Gudrun Engström - tel: 08-68 74 58

Radio Farabundo Martí (El Salvador) -

2	Ledare	16	IDB
Storindustrins vinster...
4	EL SALVADOR
"Röda lördagar"
Praktiska problem att lösa
Mördad!	18	Har Bolivia en chans?
8	CENTRALAMERIKA/USA
CIA-agent avslöjar
Reagans blodiga plan	20	NYHETER & KOMMENTARER
10	GUATEMALA
Rigoberta kämpar i FN	21	CHILE
Colbún Machicura –
Arbetarna tacklar krisen
12	VÄRLDSFRONTEN FÖR
EL SALVADORS FOLK	22	Åk tillbaka och samarbeta!
Välkomna hem! (?)
13	NICARAGUA
Folkmakt!	24	Småbönder tar tiggarslaven.
Storbönder ruineras
		26	KULTUR
Arbetarna i Nerudas poesi
		28	"Macchu Picchu" (Neruda)

"RÖDA LÖRDAGAR"

"Jag skulle kunna hålla på i timmar och räkna upp kvinnor som är drivande i kampen".

Foto: Salpress/Albun.

Angel Milton kom från det gerillakontrollerade Chalatenango i krigets El Salvador till lugnet i Sverige. Angel Milton heter egentligen något annat; av säkerhetsskäl tvingas han resa under falskt namn. Han är ansvarig för Radio Farabundo Martí, en av FMLN:s radiostationer, som sänder varje dag inifrån de kontrollerade områdena.

Angel besökte Sverige mitt under SAMCA:s januarikampanj mot USA:s inblandning i Centralamerika och talade vid demonstrationen i Stockholm den 22 januari. "Det är viktigt att solidaritetsrörelsen protesterar kraftigt mot USA:s agerande i Centralamerika", sa han.

I den här intervjun berättar han för den svenska solidaritetsrörelsen om de FMLN-kontrollerade zonerna där, mitt under brinnande krig, ett nytt samhälle håller på att byggas. Han talar om livet i detta nya El Salvador för att vi här ska förstå lite av vad som står på spel om Centralamerika skulle invaderas.

– Angel, kan du berätta hur samhället är organiserat i de kontrollerade zonerna. Vilka är det till exempel som styr?

– På sista tiden har det utvecklats en ny maktstruktur i de kontrollerade områdena i El Salvador, som kallas för "lokala folkmakter" (*Poderas Populares Locales, PPL*). Vårt folk har börjat tillämpa en ny social och politisk ordning. I de områden som kontrolleras av FMLN finns folkförsamlingar där alla är med. De väljer en lokal folkmakt som ska styra den sociala, politiska och militära verksamheten i området.

Som ni vet är det svårt att föra ett klassiskt gerillakrig i El Salvador – det finns inga berg eller säkra reträttplatser. Det enda som kan garantera att kampen drivs framåt, är stödet från hela befolkningen. För att denna politiska kraft skulle kunna utvecklas, behövde man skapa en ny politisk struktur, alltså ett system som tillät befolkningen att gradvis ta makten i egna händer. Detta nya system har man funnit i de lokala folkmakterna. Folk blir medvetna om att de kan ta makten själva och skapa ett eget politiskt system, utveckla produktionen och så vidare. Därför är de lokala folkmakterna så viktiga.

Den här organisationsstrukturen finns på alla krigets fronter. Men man får inte glömma att förutsättningarna är olika i olika regioner. Man kan till exempel inte jämföra livet i de kontrollerade områdena i Guazapa, som hela tiden utsätts för invasioner, med livet i Chalatenango, där FMLN:s kon-

DE FMLN-KONTROLLERADE ZONERNA SKUGGADE

Från de FMLN-kontrollerade zonerna i El Salvador

troll är stark. Där har man på ett mönstergillt sätt kunnat förbättra produktionen.

- Vad finns det för stora problem i zonerna och vilka slags motsättningar uppstår?

- Vi har materiella problem - det saknas papper till att trycka bulletiner, vi behöver pedagogiskt material, böcker och pennor. Sen är det ju problemet med säkerheten för personer som måste ta sig från en zon till en annan.

Det uppstår också politiska motsättningar ibland. Då får man diskutera ordentligt vad som ligger bakom, tills man hittar en lösning. När det gäller andra sorters konflikter, om två personer skulle råka i slagsmål till exempel, så fanns det tidigare normer som användes av både gerillan och civilbefolkningen. Många av dessa har nu omvandlats till ett slags lagar. De har uppstått ur behovet av en rättslig ordning i zonerna. Till exempel alkoholproblem, som normalt skulle få vissa sociala och personliga följder, kan innebära livsfara för många människor under ett krig. Alkoholism får alltså rättsliga följder i de kontrollerade zonerna. Men man försöker ge utbildning med de nya lagarna. Det går alltså inte ut på att sätta nån i fängelse, eller avrätta nån.

- Hur går arbetsfördelningen till i zonerna?

- Jag kan svara på den frågan med de lokala folkmakterna som utgångspunkt. Dessa har en arbetsfördelning med ansvariga på olika områden. De produktionsansvariga till exempel, svarar för odlingen av majs, bönor, ris, potatis. De som har hand om produktionen ska också se till mjölkproduktionskollektiven, framställningen av honung, kläder, skor och så vidare. De samlar en grupp ur befolkningen som ska ha det här till uppgift och planera arbetet.

I början var det här mycket svårt. Det var många som skulle vara med som inte kände till nya alfabetiseringsidéer till exempel, eller hade erfarenhet av undervisning i hälsovård. Vi har varit tvungna att lära oss mycket under tiden. Nu har det kommit igång undervisning också.

- Hur går uppdelningen mellan civila och militära uppgifter till?

- På krigsfronterna finns inte nån markerad uppdelning mellan civilt och militärt. Ni måste förstå att det är väldigt svårt att göra en sån uppdelning under ett inbördeskrig. Ta till exempel en verkstad där man bedriver civilt arbete - kommer det en invasion måste man veta där hur man genomför en snabb förflyttning av människor och material. Men i det praktiska arbetet finns ju ändå en uppdelning. En kamrat som arbetar med planering ägnar sig åt det, även om han deltar i de dagliga morgonövningarna, har känne-

dom om viss militär teknik och så vidare. Men hans huvuduppgift är att höja produktionsnivån.

Civilbefolkningen i de kontrollerade zonerna genomför så kallade kampdagar, då alla, alltså hundratals människor, bygger barrikader eller hjälper milisen och folkarmén på annat sätt. Och många medlemmar i folkarmén gör vad som kallas "röda lördagar och söndagar" när det är lite lugnare. Det betyder att gerillasoldaterna är ute på fälten och hjälper till med jordbruksarbetet.

- Är revolutionen i El Salvador männens, eller deltar kvinnorna också?

- Jag vill uttrycka mig klart på den punkten. I de kontrollerade områdena och i de områden som kontrolleras av regeringsarmén, där många kamrater arbetar underjordiskt, deltar kvinnorna i hög grad i den revolutionära processen. Kvinnorna deltar på alla områden. Kommendant Ana Maria, näst högsta befälhavare i FPL, Isabel, kommandant på centralfronten, kommandant Rebeca... Jag skulle kunna hålla på i timmar och räkna upp kvinnor som är drivande i kampen.

- Kan du berätta om hur det här sättet att leva påverkar relationerna mellan människor, mellan män och kvinnor. Vilken sorts sexualmoral man har till exempel. Är det vanligt med utomäktenskapliga förbindelser?

- Tja, det är lite svårt att säga... Om man inte ens kan ge nån säker statistik på hur många som lyssnar på Radio Farabundo Martí, hur ska man då kunna säga hur många som ligger med varann på olika håll? Man får inte se fördomsfullt på det hela. Vi lever ju mitt uppe i ett krig. Det man brukar kalla sexualmoral får bli till ömsesidig respekt. Det uppstår nära känslomässiga band, och om det förekommer utomäktenskapliga förbindelser, är det ingen som kan komma med kritik för det. Utom förstås om det gäller en person som har sin vän på annat håll. Om det begås nåt sånt litet felsteg får man diskutera det och försöka hitta en lösning på problemet.

Men det finns inte några puritanska moralrektorer som talar om hur relationer ska se ut. Man måste bara ta hänsyn till under vilka omständigheter de här förbindelserna utvecklas. Varje par måste självt kunna avgöra den saken.

Det råder en mycket fin stämning mellan människorna i zonerna. Relationerna mellan kvinnor och män är kamratliga, utom förstås i de fall där det finns några personliga motsättningar. När två kamrater bildar ett par, eller gifter sig, när de inleder en djupare relation - det är det finaste som kan hända på en krigsfront.

- Förekommer det privat egendom i zonerna?

- Vi håller på att skapa en kollektiv social ordning. Produktion, utbildning etcetera bedrivs gemensamt av befolk-

ningen i zonen. Men privat egendom - tja, en del äldre bönder som alltid har haft sin lilla jordlott har svårt att förstå den nya processen. De vill ha kvar sina tre eller fyra *manzanas* jord, där de vill odla sitt eget. Man får visa dem att kollektiv odling ger högre avkastning. Så småningom accepterar de de nya ideerna. Men saker och ting förändras inte över en natt.

- Vilken roll spelar massorganisationerna i arbetet i zonerna?

- Massorganisationerna har en speciell organisatorisk roll. Till exempel kamraterna inom FTC, som har stor erfarenhet av politiskt arbete är bra som organisatörer. Alfabetisörer från ANDES hjälper till med alfabetiseringen i zonerna. Massorganisationerna arbetar ju också i de områden som kontrolleras av armén, i vissa fall nästan legalt, som ANDES och vissa arbetarfackliga organisationer.

KOMMENTAR:

Efter det att vi gjorde den här intervjun med Ángel, har han på hemliga vägar återvänt till El Salvador. Ett kommande program i Radio Farabundo Martí handlar om solidaritetsrörelsen i Sverige. Ángel åkte hem med bandspelaren full av röster ur den svenska solidariteten - för att Radio Farabundo Martí lyssnare ska få känna att även i den här delen av världen finns ett utbrett stöd för deras kamp.

Kristina Boréus

Förkortningar:

FMLN - Farabundo Martífronten för den Nationella Befrielsen, El Salvadors enade gerilla.

FPL - Folkliga befrielsestyrkorna, en av de fem organisationerna i FMLN.

FTC - Lantarbetarfederationen, medlem i FDR som är den politiska delen av befrielsefronten FMLN-FDR.

ANDES - De Salvadoranska Lärarnas Nationella Förbund, också med i FDR.

Praktiska problem att lösa

Vill du veta hur man tillverkar en cazabobo-bomb? Hur man botar magvärk med naturmedicin? Eller varför det odlas så mycket rotfrukter i de kontrollerade områdena?

Om det här kan man läsa i en skrift som heter *Lokal folkmakt i El Salvador**, som utgivits av Radio Farabundo Martí. Den ger en mängd konkreta exempel på hur man löser praktiska problem av olika slag i FMLN:s kontrollerade områden. Den handlar också om de nya former att organisera produktion, utbildning, sjukvård, etc som håller på att skapas inne i de kontrollerade områdena.

Den lokala folkmakten organiseras så här: Inom ett visst distrikt eller en by, väljer befolkningen sina representanter till en folkförsamling och en styrelse för en period på sex månader. Folkförsamlingen fattar alla beslut som sedan verkställs av styrelsen. Antalet representanter i folkförsamlingen är beroende av antalet invånare i distriktet eller byn. Styrelsen består av c:a 10 personer med olika ansvarsområden, dessa kan bilda arbetsgrupper som hjälper dem att genomföra uppgifterna.

Larmsystem

Genom att använda det som finns till hands och utnyttja var och ens uppfinningsrikedom, löser man de praktiska svårigheterna. Eftersom man befinner sig i krig är givetvis försvaret en viktig uppgift. Även de som inte är med i milisen eller gerillan deltar på olika sätt. Så här berättar Vicente, ansvarig för säkerhet och försvar i en lokal folkmakt, för radions reporter:

- Vi som är ansvariga för säkerheten håller reda på var regeringsarmén befinner sig, så vi kan underrätta gerillan. Vi har ett

larmsystem, det är bomber som exploderar när fienden kommer, eller plåtburkar uppsatta med snören. På natten använder fienden inget ljus, han snavar och det skramlar, så upptäcker vi dem. Vi gör också fallgropar och cazabobos. Cazabobo är en hemgjord bomb av cement och sprängämne. Om det inte finns cement använder man järnskrot, som barnen samlar ihop. En sån här bomb kan spränga en pansarvagn, så att den är hemgjord betyder inte att den är ofarlig.

Om gerillan ska angripa en militär postering upprätthåller vi kontrollen tillsammans med milisen. På dagen angriper gerillan och sen på natten kommer en del av befolkningen och agiterar med megafoner och plåtburkar... så mitt i natten hör man plötsligt högljudda rop: Blockad! Blockad! Död åt det fascistiska tyranniet! Överlämna er, för här kommer gerillan! På så sätt blir soldaterna nervösa, de kan inte sova på hela natten och nästa dag är de inte upplagda för strid.

Ibland när armén kastar bomber på oss exploderar de inte, och då underrättar vi gerillan, så de kan ta tillvara stridsmaterial.

Fiskekollektiv

Också i produktionen av livsmedel gäller det i högsta grad att utnyttja de resurser som finns. Fastän armén bombat har man röjt och besatt stora områden med majs, ris, bönor och grönsaker. Fördelen med rotfrukter är att de inte förstörs när armén faller brandbomber! För att utöka matproduktionen har man också börjat inrätta fiskekollektiv längs flodstränderna

i de kontrollerade områdena. Varje dag skickas fisken därifrån till befolkningen och gerillan, men sjukhusen har förtur till fisken.

Folk lärare

Fastän det finns många utbildade lärare och läkare som arbetar i de kontrollerade områdena, måste man utbilda fler. Den som är ansvarig för utbildningen i en lokal folkmakt är oftast en utbildad lärare. Denne tar reda på vilka vuxna i området som lärt sig skriva eller läsa på ett eller annat sätt. De motiveras att bli folk lärare och får lära sig att undervisa. De lantarbetare som lärt sig läsa har visat sig vara utmärkta lärare. Överhuvudtaget försöker man sprida kunskap genom att var och en delar med sig av det hon kan till andra.

På samma sätt utbildas lantarbetarna till sjukvårdare och barfotaläkare. För att lösa problemet med bristen på medicin har man satt igång en produktion av naturmediciner av extrakt från rötter och växter. I början hyste folk en viss misstro mot naturmedicinerna, men eftersom de visade sig väldigt effektiva mot tex diarré och magvärk, försvann misstron. Man räknar to m med att inom kort kunna ersätta 60% av laboratoriemedicinen som används inom sjukvården i de kontrollerade områdena med naturmediciner.

Stöd utbildningen i de kontrollerade områdena! Kampanjen "En skola till El Salvador" drivs av El Salvadorkommittén i Norrköping. Ring Ylva Gidhagen, tel 011/183188.

Lena Gemzøe

* SAMCA kommer att ge ut en svensk översättning av skriften inom kort.

MÖRDAD

Marianella vid hennes sista Sverige-besök i november 1982.
Foto: Ritva Neuvonen.

Marianella Garcia-Villas var ordförande i El Salvadors kommission för mänskliga rättigheter. Senast i november förra året var hon i Sverige för att informera om militärdiktaturens grymheter. Ingen som talade med henne kunde väl undgå att imponeras av hennes mod och av kommissionens arbete med att dokumentera döda och försvunna i El Salvador.

Nyheten om mordet på Marianella väckte sorg och vrede överallt.

Atlacatlbrigaden

Den version av hur det gick till som sändes ut i Sveriges radio var den salvadoranska regimens: Det påstods att Marianella dödades i en konfrontation mellan gerilla och regeringstrupper. Vad som hände var detta: Marianella hade rest till Guazapa-området för att göra en undersökning av användningen av kemiska stridsmedel mot bönderna. Måndagen den 14 mars befann hon sig utanför flyktinglägret i Suchitoto tillsammans med 30 bondfamiljer som hon försökte rädda undan regeringsarméns bombattacker. När de kom till byn Bermuda, blev de tillfångatagna av Atlacatl-brigaden, en av regimens USA-tränade elitbrigader. Några timmar senare fann man liken av Marianella och 76 av de 90 personer som hade följt med henne. Varken Marianella eller bönderna bar några vapen.

Marianellas kropp undersöktes senare av flera läkare. Såren på kroppen gav tydliga bevis för att hon blivit utsatt för svår tortyr innan hon mördades.

Befälhavare

Den salvadoranska regeringens presstjänst förde omedelbart ut sin version av händelsen som förmedlades vidare av internationella nyhetsbyråer. Att anklaga Marianella för att vara terrorist är regimens försök att dölja det verkliga motivet till mordet. Under de fyra år som kommissionen existerat har regimen anklagat den för att vara en gerillaorganisation och Marianella för att vara dess befälhavare. Sanningen är att Marianella som förut var Kristdemokratisk parlamentsledamot (och därmed första kvinnan i El Salvadors parlament) aldrig tillhört någon revolutionär organisation inom FMLN.

Men kommissionen har blivit lika farlig för regimen som väl någon gerillaorganisation. Dess verksamhet kan bidra till att det enda som håller militärdiktaturen kvar vid makten klipps av, nämligen flödet av amerikanska dollar. För att stödet skall fortsätta har kongressen i USA krävt bevis för att situationen förbättras vad gäller mänskliga rättigheter.

43 000 döda

Kommissionen har lyckats bygga upp ett nät av internationella kontakter bla med Kyrkornas världsråd, Internationella Röda Korset, Amnesty International, FN:s kommission för mänskliga rättigheter. Marianella var kommissionens ansikte utåt och besökte personligen dessa organisationer flera gånger för att offentliggöra regimen brott mot de mänskliga rättigheterna. Hittills har 43 000 människor dödats av militärdiktaturen. 5 000 personer varav de flesta är mellan 21 och 30 år, är försvunna sedan 1979. Detta gör El Salvador till landet med flest försvunna i världen. Kan den amerikanska kongressen godta ännu en skriftlig försäkran från Reagan att respekten för de mänskliga rättigheterna ökat i El Salvador?

Regimen har tidigare försökt oskalliggöra Kommissionen genom att bilda en falsk kommission. den gavs samma namn som kommissionen och ryktet spreds att Marianella avsatts som ordförande. Man försökte få El Salvadors biskop Rivera Y Damas att godkänna kommissionen, men biskopen vägrade.

Kemiska stridsmedel

Marianella mördades just när hon var i färd med att skaffa bevis om användningen av kemiska stridsmedel mot civilbefolkningen. En dossier med

bevis skulle presenteras inför FN:s kommission för mänskliga rättigheter av Marianella, vid ett möte som skulle hållas i maj. Eftersom undersökningen var av stor vikt tog hon personligen på sig ansvaret och reste in i landet, trots att hon visste att hon var en av regimen mest hatade personer.

Så här berättade Marianella om hur kommissionen fungerar inne i San Salvador:

Kommissionen har ett kontor inne i San Salvador i Ärkebiskopsämbetets lokaler. Tre till fyra personer arbetar där åt gången men man skiftar ständigt, eftersom kontoret är hårt bevakat av regimen. Dessutom har man underjordiska lokaler där dokument, fotografier, vittnesmål etc förvaras. Tre gånger i veckan når kommissionen ut till allmänheten, via kyrkans radio. Det finns en nära kontakt med de kristna basförsamlingarna som informerar till kommissionen. Kontakten med utlandet samordnas från Mexiko. Alla fall som kommissionen tar upp är mycket fullständigt dokumenterade. Identiteten fastställs, fotografier framställs och vittnesmål skaffas fram och släktingar registreras. Två av kommissionens egna medlemmar har mördats, förutom El Salvadors ärkebiskop Romero som var medlem.

Stöd kommissionens arbete i Sverige! Vidare information fås genom kommissionens representant i Sverige, *Patricio Fuentes*.

Adressen är:

Andersbergsgården 189
302 55 Halmstad
tlf 035/11 08 68
035/12 53 94

Lena Gemzøe

CIA-agent avslöjar

Reagans blodiga plan

Han kom till Costa Rica i Centralamerika som "en vanlig turist". Han hade gott om pengar och rörde sig i de fina kretsarna. Bland politikerna letade han upp dem som var sympatiskt inställda till kontrarevolutionen i grannländerna Nicaragua, El Salvador, Guatemala. Han kontaktade konspiratörer från Nicaragua, som uppehöll sig i Costa Rica för att värva legosoldater och även starta träningsläger i avlägsna hörn av landet. Hans främsta uppgift: att samordna de kontrarevolutionära nicaraguanska grupperna. Han fick politiker i Costa Rica, "landet utan armé" att uttala sig för att verksamheten borde tolereras. På order av sina chefer i CIA reste han omkring i centralamerika och gav "kurser" i omstörtande verksamhet, spion- och gerillaverksamhet. Men så en dag i november -82 träder han fram vid en presskonferens i Mexico City och avslöjar hela det smutsiga spelet.

Vad hade hänt?

Han är argentinsk medborgare. Namn: Héctor Francés-García. Att han nu hoppade av från den CIA-koordinerade antirevolutionära verksamheten berodde på att han kommit till insikt om "att det nordamerikanska ekonomiska systemet bygger på att andra folk hålls nere i fattigdom, underutveckling och ständiga kriser". Måttet var rågat när han upplevde hur Reagan förrädiskt stödde England i det koloniala kriget med Argentina om Malvinasöarna. Han beslöt att bekämpa detta system och tog istället kontakt med revolutionärerna. Via en "kidnappning" fördes han till Mexico.

Héctor Francés' deklaration upptar två hela tidningssidor i tidningen El Nuevo Diario (den 2/12 -82). Den är synnerligen detaljerad, och vi kan här bara ge några smakprov. Han bekräftar i allt vad Nicaraguas regering har försökt få världen att inse vidden av: Reagan vill krossa den sandinistiska revolutionen genom ett krig med Honduras som insats. Allt för att få stopp på den sk domino-effekten som han förhåxats av.

Välutbildad

Sin utbildning i spionverksamhet och gerillakrigföring hade Héctor

Francés fått för två år sedan inom argentinska arméns underrättelsetjänst, "bataljon 601", under ledning av general Arizmendi. Han fick bl.a. lära sig informationsanalys, skuggning och kontrapionage, kodschrift, förhörsteknik, störningsteknik. Han var alltså väl förberedd för sin uppgift i centralamerika.

Isolera El Salvador

I Reagans strategi ingår även att genom att stöta den nicaraguanska regeringen kunna isolera befrielsefronten FMLN i El Salvador och befrielse-rörelsen i Guatemala.

"Nu räcker det inte med amerikanska pengar för att få igång en konflikt. Man måste även skicka ut spioner och militär personal till de olika länderna för att bygga upp och skärpa den ideologiska kampen mot alla oponenter mot de repressiva regimerna, och så försöka ta luften ur de revolutionära rörelserna så att de inte också sprider sig till Sydamerika."

Argentina och FDN

Efter påtryckningar från USA upprättade några argentinska officerare, 1980, en filial till Argentinas generalstab i Tegucigalpa, Honduras. Här deltog man i organiserandet av de så kallade "Nicaraguas Demokratiska Styrkor", FDN, som en kontrarevolutionens takorganisation. Naturligtvis samarbetade man med Honduras' starke man, generalstabschef Álvarez Martínez och chefen för säkerhetstjänsten, Alexander, känd för sina blodiga repres-sionsmetoder.

CIA styr allt

"I nicaraguanernas (FDN:s) 'generalstab' ingår överste Enrique Bermúdez; överste Emilio Echeverry, spionchef (med argentinsk skolning); Cáseres, trosschef samt Hernández, personalchef. Dessa staber samordnas av CIA. Därtill har FDN en politisk tremannajunta, som är inhytt i ett hus tillhörigt Honduras säkerhetstjänst. De driver en 'Radio 15 september', förlagd till Honduras' militärhögskola.

Till FDN anslöt sig i början av 82 efter en uppgörelse i Miami, bland annat 'Legion 15 september', 'Revolutionära Demokratiska Nicaraguaniska Allian-

sen', 'Nicaraguas Demokratiska Union', och 'Nicaraguas väpnade revolutionära styrkor'. Dessa befinner sig i stark tillväxt."

Gigantiska summor

Honduras, som har en viktig strategisk roll, får naturligtvis krediter för att klara sin urusla ekonomi, samt utrustning och träning för sina militära styrkor. Argentinska tekniker anlitas nu för uppbygget av ammunition- och sprängämnesfabriker. I gengäld upplåter man alltså sitt territorium för de kontrarevolutionära.

"Legostyrkornas starka tillväxt beror på att USA kraftigt finansierar verksamheten, som bl.a. omfattar flera hundramannaläger, vapen för flera tusen man, mat och underhåll av dessa, löner till ledarna för de kontrarevolutionära, löner till de argentinska, halvmilitära rådgivarna, som i mitt fall låg på mellan 2500 och 3000 dollar per månad. Somliga satt faktiskt bara vid ett skrivbord och gjorde tidsningsurklipp..."

Costa Rica spelar en central roll som mötesplats för "contra"-element. Politiska krafter, som agerade bl.a. vid de nyligen hållna, gemensamma flottmanövrerna med USAs och Honduras styrkor, som döpts till "Halcón Vista" (Falköga).

"Syftet med dessa manövrer var att föra över en oerhörd mängd krigsmateriel till de kontrarevolutionära. Samtidigt testades om Honduras' skulle klara att genomföra operationer tillsammans med USAs flotta, vid en kommande blockad av Nicaraguas kuster..."

I Costa Rica bildade vi en lokal kommitté av 'Nicaraguas Väpnade Styrkor' bland andra med Gustavo Rascón, före detta talman i Nicaraguas Nationalkongress. Kommittén fungerade dessutom som spioncentral. Vi rekryterade personer som var villiga att fara till Honduras för att genomgå militär och teknisk utbildning. Israels ambassadör i San José erbjöd sig att ställa ut pass

till dem som saknade dokumentation för att komma in i Honduras utan problem..."

Transportsabotage

Vi samlade uppgifter om Nicaraguas

transportnät, för att kunna sätta det ur spel genom att spränga lastbilar och broar. Med nicaraguanen Manuel Alvarez gjorde vi upp en plan för bankerna och deras säkerhetssystem, eftersom han väl kände till dessa detaljer.

Det finns i Costa Rica en grupp från Nicaraguas Militära Grundskola. Ledaren fick en gång från Somozas son, El Chiguín, i Miami, en last av TV-apparater, som innehöll stridsutrustning för etthundra man. Den hade fraktats med Lineas Areas de Costa Rica. Avsikten var att tränga in i Nicaragua och begå attentat mot revolutionsledarna."

Förrädaren

"I Costa Rica sammanträffade jag med ännu en viktig figur i det kontraprevolutionära sammanhanget. Vilken då? Jo, förrädaren Edén Pastora. En man som övergett den revolutionära vägen och slagit in på en annan. Den snöda vinningens.

Hans attityd var hela tiden avvaktande och oklar. Vi fick inget besked om ifall han skulle ansluta sig till oss eller om han skulle köra parallellt. Men CIA som har vanan inne att spela med dubbla kort, stödjer såväl FDN som förrädaren. Det är ingen ny beaktenskap. USA fick redan 1979 rapporter om den nicaraguanska revolutionens förlopp från just pastora.

CIA stöder förrädaren med pengar, vilket tillåter honom att hålla en styrka på 1000 legosoldater. Deras läger finns på hacienda El Amo i Guanacaste, tillhörig en Luis Roberto Gallego. De driver här en radiosändare 'Radio Sandino Libre'.

Detta att han inte vill bestämma sig, att han förhåller den politiska planeringen och hans attityd, har gjort att vi och State Department börjat fundera på att eliminera honom. Det vore den bästa tjänst han kunde göra.

Vi skuggade Pastora, så vi visste att han höll till i stadsdelen Libéria i San José.

Hans uppträdande i Costa Rica vore inte möjligt om han inte skyddades av USA, för som bekant, hade han från början måst lova den costarikanska regeringen att inte hålla på med stämplingar mot Nicaragua.

Stödet till denne förrädare beror dessutom på, och det är viktigt att framhålla, att han gör CIA en ovärderlig tjänst genom att ha åstadkommit splittring, och underhålla denna, inom Socialistinternationalen (Socialdemokraterna).

Terrorns strategi

Som jag sagt ovan har hela denna plan en övergripande strategi, och den bär ett betecknande namn: tyst krig - terrorstrategi. Genom infiltration har man skapat celler i Managua, i Corinto, León, La Paz, Villa Nueva, Somoto, Managua och Monibo, Estelí, Octal, Rafael del Norte, Jinotega, Matagalpa, Rio Coco-zonen och Juigalpa. Dessa beväpnade celler, samt tillhörande politiska celler, bildar vad som kallas autonoma zoner. Deras uppgift är att utöva terror mot och skrämja bort,

döda om så behövs, alla ansvariga för produktionen; döda ledare och medlemmar av de sandinistiska kvartersförsvarskommittéerna; identifiera alla medlemmar av säkerhetstjänsten. Sin försörjning med vapen och sprängämnen får de genom grupper som opererar i nordöst.

Nedsvärtningspropaganda

De är utrustade med radiosändare och kan även gå in på TV-nätet för att sprida lögnen om och hota den revolutionära ledningen. Till detta kommer attacker från 2000 värvade, övade och beväpnade miskitos, som tränger in från Gracias a Dios-området i Honduras. Där finns 10000 man som skall beväpnas. Dessa miskitos skall ta sig in i obebodda trakter, för att splittra sandiniststyrkorna och lätta trycket mot andra grupper som kommer att operera i Nicaragua.

Allt detta, det allvarliga hotet och hela processen, är möjligt bara tack vare finansiering från USA. Det vore en omöjlighet om inte amerikanerna öste in krigsmateriel. Till en början har 5000 man utrustats med FAL-gevär, Rupert Mini-14, K-pistar kaliber 50, 81 och 60 mm granatkastare, splitterbomber, högeffektiva RPG-raketer,

fyra Huey-helikoptrar, förlagda till basen i Toncontín samt tre flygplan. De kan till exempel attackera damanläggningen i Tuma och förstöra den...

Hela denna aggressionsplan har en absolut förutsättning: publicitet. Den kan huvudsakligen skötas via Miami-kommittén. Octavio Sacasa har där upprättat en samordning av de amerikanska TV-kedjorna.

Flygblad

I Costa Rica tryckte vi upp tusentals flygblad och principdeklarationer, som skulle spridas inne i Nicaragua genom de 800 man som först skall ta sig in i nordöst...

Det är vår plikt att upplysa den allmänna opinionen - och må detta tjäna därtill - om allvaret i denna Reagan-regeringens blodiga och äventyrliga strategi. Må den allmänna opinionen sätta stopp för blodsutgjutelsen."

Irène Pérez / Ingvar Enghart

Fotnot:

Den som vill läsa ett utförligare referat hänvisar vi till Kommentarer nr 2-3/83.

Rigoberta kämpar i FN

Hon är en modern, självständig kvinna i 25-års-
åldern, men hon lever ett ganska ovanligt liv. Allt
hon företar sig går nämligen ut på att berätta om
situationen i sitt hemland – Guatemala.

Rigobertas "yrke" är att vinna internationellt
stöd så att de som hon företräder ska segra i
befrielsekriget. Hon är en av oppositionens
diplomater. Maria Dahmén träffade henne.

Rigoberta Menchu har ett sätt att
vara som ger ett intryck av säker-
het.

– Men, säger hon, jag blev orolig
när jag landade här på Arlanda...
heter det så? Jag trodde ett slag
att ingen skulle komma och möta
mig. Någonstans hade jag ett tele-
fonnummer till en solidaritetskom-
mitté, där känner jag mig alltid
"hemma".

I februari kylan kom Rigoberta
på besök till Sverige i ett tiotal da-
gar, för att berätta om förtrycket i
Guatemala. Dels ägnade hon sig åt
solidaritetsaktiviteter som Svenska
Samordningen för Guatemala an-
ordnade, dels deltog hon i ett kvin-
nosymposium arrangerat av Rädda
Barnen.

Jag är Quiché

Rigoberta är född i Guatemalas
bergstrakter, uppe i den nordvästra
provinen Quiché. Hon tillhör en
av de etniska grupper bland Gua-
temalas ursprungliga folk som vi
västerlänningar lite slarvigt kal-
lar "indianer".

– Soy indígena Quiché. Jag till-
hör den inhemska folkgruppen Qu-
iché, säger hon själv vid officiella
presentationer.

– För oss inom de etniska grup-
perna är det naturligt att alltid
precisera vilken inhemsk grupp vi
tillhör.

I Guatemala finns idag 22 såda-
na grupper. Därtill kommer den
folkgrupp som är resultatet av
spanjorernas uppblandning med in-
hemska grupper. De kallas för "la-
dinos" – samma grupp som i Mexi-
ko och andra latinamerikanska
länder kallas "meztiser".

Rigobertas ursprung hittar vi

hos Maya-indianerna. Dessa var
kända för bland annat sin utveck-
lade astronomi, stora tempelbyg-
gen, jordbrukstekniska kunskaper
– de konstruerade ett sinnrikt
dräneringssystem. Mayafolket lev-
de ungefär samtidigt med våra vi-
kingar.

Låga siffror

Aktuella siffror brukar uppge att
60 procent av Guatemalas 7,4
miljoner invånare idag räknas till
de 22 inhemska grupperna – "los
indígenas".

– Men siffran är svår att be-
döma, menar Rigoberta. Det ligger
i regimenens intresse att få fram en
låg siffra. Detta för att göra proble-
met med "indianerna" mindre
betydelsefullt och därmed också
det påstådda "folkmordet" på dem.

– När det pågår en folkräkning
räknas man som "ladino" om man
vid räkningstillfället, som kvinna,
har på sig en västerländsk klän-
ning.

– Många av oss "indígenas" sö-
ker oss till de större städerna för
att söka arbete. Att tjänstgöra som
husa hos någon medel- eller över-
klassfamilj är en av de få arbets-
chanser som finns. I ett sådant
hem är det ofta underförstått att
man ska vara klädd som familjen –
som ladina. Dessutom gör den hår-
da diskrimineringen mot oss "in-
dígenas" att det är naturligt om en
ung flicka, långt borta från sin
hemmiljö, så snabbt som möjligt
försöker flyta in i "ladinohemmet".

– Men att klassa en sådan flicka
som "ladina" vid en folkräkning är
helt fel. Hennes sympatier är fort-
farande med hennes grupp. Arbetet
i staden gör hon mest för att situa-

tionen på landsbygden tvingar
hennes att söka sig bort därifrån.

Ett av nio syskon

Själv är Rigoberta från början
lantarbeterska. Hon har person-
ligen känt på Guatemalas ökända
förtryck som alltid riktats främst
mot "indígenas". Hennes familjs
tragedi finns dokumenterad och
spridd i solidaritetsarbetet som ett
exempel på vilken grad av grym-
het landets styrande är kapabla
till.

I korthet är Rigoberta ett av nio
syskon. Föräldrarna var medvetna
om de sociala, juridiska och
männliga orättvisor som familjen
levde under. Båda två arbetade ak-
tivt med att försöka få andra Quic-
hé-bor att ta strid mot allt detta.

Familjen hade sina majsåkrar
och sina bönrader, precis som alla
de andra i byn. Fadern arbetade
för någon privat jordägare. När
basmaten – majs och bönrorna,
sinade vid samma tidpunkt varje
år, måste större delen av familjen
åka ner till plantagearbete på låg-
landet. Det blev arbete med bo-
mull, sockerrör, kaffe eller bana-
ner.

– Där nere dog två av mina brö-
der. En dödades av allt det gift som
spreds på fälten från besprutnings-
planen. Den andre dog av under-
näring.

Därefter dog och dödades Rigo-
bertas övriga syskon en efter en.
Hon brukar särskilt berätta om sin
då 16-åriga lillebror som togs av
regeringens armé och beskyldes
för att vara gerillasoldat. Brodern
mördades efter grym tortyr inför
ögonen på Rigoberta, mamman och
några syskon. Det var 1979.

Foto: Maria Dahmén

Från Arlanda flög Rigoberta om möjligt ännu mer
påbyttad än vid ankomsten. Omtänksamma männi-
skor hade tyckt hon såg frusen ut på fotot i Dagens
Nyheter. "Tropikkläder mitt i vintern!"

Armén bombar

Hennes pappa dödades när han och 36 andra lantarbetare, studenter, arbetare, präster fredligt ockuperade Spaniens ambassad i huvudstaden i protest mot regeringsarméns terror. Pappan och de andra protesterande hade på alla sätt försökt komma till tals med statliga och kommunala myndigheter, men ingenstans lyssnade man på dem. Den slutliga möjligheten ansåg protestgruppen ligga hos den spanske ambassadören. Det skulle också bli en garanti för att anklagelsen skulle höras internationellt. 31 januari 1980 "ockuperades" ambassaden.

Den fredliga aktionen avbröts genom att armén bombade byggnaden. Alla därinne brändes till döds utom ambassadören, som lyckades undkomma. På den allmänna kyrkogården i Guatemala City kan man hitta gravar med inskriptionen "Campesino de Quiché, 31 enero 1980".

Rigobertas pappa hade blivit känd i motståndskretsar, speciellt uppe i Quiché. Efter hans död tog en motståndsgrupp av lantarbetare namnet "Kristna revolutionärer Vicente Menchú".

Några månader senare dödades Rigobertas mamma på ett bestialiskt sätt av armén.

Till FN

Sin mesta tid tillbringar Rigoberta numera i Genève, i FN:s sekretariat för bevakningen av de mänskliga rättigheterna. Där arbetar hon med landsmaninnan Julia Esquivel. Tillsammans arbetar de fram material som ligger till grund för resolutioner och protestskrivelser riktade mot Rios Monts regering.

I december förra året ställde sig mer än 75 länder i FN bakom en resolution som innebar ett kraftigt fördömande av Guatemalas regim. Det är intressant att notera att Costa Rica lade ner sin röst.

Men besöker Guatemala...

Sedan ett par år tillbaka lever Rigoberta huvudsakligen i exil. Dock har hon varit tillbaka i Guatemala.

- Det blir korta visiter och långa fotmarscher, säger hon.

- Det är ganska besvärligt. Jag är ju ett känt ansikte. Flera gånger när jag bodde i Guatemala gick jag i täten för demonstrationer, klädd i mina typiska kläder.

Rädd tycks Rigoberta sällan vara.

- Jag har besökt Guatemalas ambassadör i Förenta Staterna i New York. Den gången var jag ba-

60 procent av Guatemalas folk är av indiansk härkomst.
Foto: UNICEF/Massin.

ra "indigena" och ambassadören tittade knappt åt mitt håll - fastän jag lade fram mitt folks problem för honom.

Andra gånger har man lyssnat desto mer till henne:

- Vid en officiell tillställning i USA blev jag tillfrågad vad jag, ansåg om biståndet till Guatemala från värdlandets sida. Jag svarade att det militära stödet borde gå till mitt folk och inte till presidentens armé.

- Dagen därpå läste man i ortens större tidning att "gerillaledaren Rigoberta bett USA:s regering om vapen!"

Kvinnan och kriget

Rigoberta påpekar ofta kvinnans plats i Guatemalas befrielsekrig. Där, liksom i övriga världen drar kvinnan på sig flera arbeten. Hon ska sköta hemmet, sitt arbete och utföra sin syssla i kriget.

I sammanhanget nämner Rigoberta problemet med den utbredda alkoholismen, främst bland männen. Orsaken är den desperation som mannen känner inför den miserabla allmänna situationen i kombination med "lagen" som sä-

ger att mannen är den huvudsakliga familjeförsörjaren.

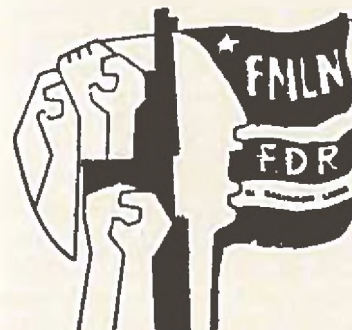
URNG, en stabil allians

Frågar man Rigoberta om framtiden svarar hon optimistiskt. Det är dock ett faktum att URNG:s styrkor har pressats mycket hårt av arméns anti-gerillaoffensiv. Hennes optimism är grundad på vetenskapen om stabiliteten i den förenade gerillarörelsen URNG. Det handlar om ett enande av en mängd olika "indigenas-grupper" som var och en alltid levat isolerat, mer eller mindre. Rigoberta berättar hur folket i grannbyn, bara fyra kilometer bort, en gång var fullständigt okända människor för henne. Dessa grupper med olika språk, olika traditioner, olika tänkesätt har förenats och den föreningen bryts inte lätt. Ladinos finns givetvis också med i URNG.

En bok om allt som hänt Rigoberta kommer inom kort att ligga på bokdiskarna. Den har nyligen tilldelats ett pris av det kubanska förlaget Casa de las Americas.

Världsfronten för solidaritet med El Salvadors folk

Varldsfrontens emblem

Demonstration för El Salvador i Stockholm våren -82.

En världsfront!? Finns det verkligen en sådan? Jo, det gör det faktiskt och den är unik i sitt slag. Liknande försök gjordes för bl a Vietnam, Nicaragua och Angola, men detta är första gången man lyckas.

Den bildades den 28 mars 1982 i Mexiko av en rad länder från hela världen. Den har en permanent byrå bestående av 18 personer, varav åtta finns i ett exekutivt sekretariat i Mexiko.

Medlemmar

En stor del av Europas länder är anslutna genom de nationella samordningarna i varje land. Enskilda organisationer såsom politiska partier, fackföreningar, studentförbund, kristna och ideella föreningar etc kan också vara medlemmar.

Sverige är anslutet genom SAM-CA (Samordningen för Centralamerika), den nationella organisation i Sverige som arbetar för El Salvador. De nordiska solidaritetsrörelserna har gemensamt utsett en representant från Danmark att företräda dem i det Europeiska Sekretariatet för Världsfronten. I Europasekretariatet finns ytterligare tre personer med det övriga Europa som ansvarsområde.

Om ens organisation nu inte är en nationell rörelse, men ändå vill vara medlem. Hur gör man då sin röst hörd? Jo, varje eller vartannat år kommer kongress att hållas, där alla medlemmar har tillfälle att delta.

Syfte

Världsfrontens viktigaste uppgifter är att samordna och utveckla allt slags solidaritetsarbete för El Salvador, och att verka för att nationella samordningar bildas i de länder där sådana inte finns. Världsfronten ser FDR/FMLN som det salvadoranska folkets legitima representanter, och för kontinuerligt ut dess politiska linje.

Världsfrontens tidning "Boletín del Frente Mundial" utkommer fyra gånger om året och innehåller bl a artiklar om solidaritetsarbetet i de olika länderna. Den trycks i Mexiko och utkommer på spanska. Vi pratade med Josefina Enders som är medlem i Europasekretariatet.

- Vilka uppgifter är de viktigaste i solidaritetsarbetet just nu?

- Först vill jag säga att det är glädjande att Sverige och de övriga nordiska länderna finns med i Världsfronten för solidaritet med det salvadoranska folket. Världsfronten har hittills haft sin största spridning i Mexiko och USA, och vi ser nu att den växer sig allt starkare även i Europa.

- När det gäller solidaritetsarbetet ser vi det som oerhört viktigt att framhålla interventionsrisken vilken nu ökar för varje dag. Det är också viktigt att betona att en lösning av konflikten i El Salvador är omöjlig utan FDR/FMLN:s medverkan.

Vi kommer att få höra mer om Världsfronten för Solidaritet med det salvadoranska folket. Inom Solidaritetsrörelsen ser man bildandet av detta organ som ett stort steg framåt i kampen för det salvadoranska folkets obestridda rätt till självstyre.

Ewa-Marie Nilson

FOLKMAKT! FOLKMAKT!

Det påven Johannes Paulus II fick uppleva på 19 juli-platsen i Managua måste ha varit en alldeles ny erfarenhet. Han står där inför en halvmiljonhövdad massa av troende katoliker. Men när han talar till dem möter hans blick inte den andäktigt lyssnande församling han är van vid. Istället ser han hundratusentals knutna nävar i luften och hör det taktfast skallande ropet: "Folkmakt, Folkmakt!"

Svante Sandberg, Managua

Artikeln är skriven i Nicaragua i början av mars före somocistinvasionen från Honduras.

För ett ögonblick tycks den Helige Fadern förlora besinningen och mera likt en irriterad skollärare inför en busig klass än en påve förmanar han dem: "Tystnad, Tystnad".

Kampen om själarna

Påven hade just angripit folkkyrkan i sitt tal, dvs de radikala katoliker som stöder den sandinistiska revolutionen och som står i stark motsättning till den nicaraguanska kyrkans ledning, som med ärkebiskop Miguel Obando y Bravo i spetsen idag utgör den antisan-dinistiska oppositionens viktigaste språkrör inne i landet.

Johannes Pualus IIs besök i Nicaragua blev den största kraftmätningen mellan sandinisterna och oppositionen på länge och den utspelades på religionens känsliga plan. Om det är något sandinisterna fruktar – och deras motståndare längtar efter – så är det att en kil slås in mellan revolutionärerna och den stora massan katoliker. Sandinisterna hade därför gjort allt för att få påvens besök att inte bli polariserande och därför sökt ett närmande till landets biskopar

Bräcklig enhet

Men även om regeringen och biskopskonferensen gemensamt organiserade aktiviteterna under påvens endagsvisit så visade det sig vara en bräcklig enighet man upp-nått.

1:a maj i Managua.

Påvens jättemassa blev inte den soliga folkfest man hoppats, utan den Helige Faderns hårda angrepp på revolutionens katoliker och dessa militanta svar kom istället att öppna en till synes oöverbrygglig klyfta mellan den officiella katolska kyrkan och revolutionen.

Åter till vardagen

Även utan påvens salt i såren råder en ganska dyster vardag i Nicaragua.

Revolutionen befinner sig utan tvivel i en mycket svår fas. Främst handlar det om det militära hotet från USA, Honduras och de gamla Somozaanhängarna. Freden, som var revolutionens kanske viktigaste landvinning, är inte bara hotad, den finns inte längre i norra Nicaragua.

Men det är inte bara militära attacker och risken för storinvasion som utgör revolutionens pro-

blem. Återuppbyggnadsarbetet efter befrielsekriget står inför stora svårigheter. De förväntningar på snabba förbättringar många människor säkert hade vid revolutionens seger 1979 har knappast infriats.

De då jublande folkmassorna hade nog inte tänkt sig att de efter tre och ett halvt år av revolution skulle ha sett sina reallöner sjunka med 30%. Men det är vad som inträffat. De hade säkert inte heller räknat med att arbetslösheten, som stadigt sjönk 1980–81 efter katastrofnivån 1979, i år åter skulle stiga.

Ekonomisk kris

Så ser det dessvärre ut. Och man skulle kunna ta många fler exempel på den ekonomiska kris som Nicaragua idag upplever. Den krisen är naturligtvis inte särskilt förvånande om man ser sig om i världen och än mindre om man tit-

tar på de betydligt värre drabbade centralamerikanska grannländerna. Men det är illa nog i varje fall, eftersom de optimistiska återuppbyggnadsplanerna alls inte kunnat uppfyllas.

Regeringens ekonomiska plan för 1981 räknade med en BNP-tillväxt på 18%, varigenom man skulle ha återtagit den produktionsnivå som rådde innan kriget. Tillväxten 1981 blev istället 8,9% och Nicaragua kommer nu knappast ens efter år 1982 att ha återhämtat sig till 1978 års nivå.

Siffror är relativa

Någon allmän materiell förbättring har alltså nicaraguanerna inte upplevt efter revolutionen. Bakom de många dystra siffrorna man kan rada upp för den ekonomiska utvecklingen finns det dock en annan verklighet. Det råder en helt annan fördelningspolitik under sandinisterna än under Somozadiktaturen. De sparsamma löneförhöjningar som genomförts har framför allt gynnat de sämst betalda. Priserna på baslivsmedel och grundläggande tjänster, tex busstransporter, är kraftigt subventionerade och har i det närmaste legat still trots en betydande inflation (c:a 90% på tre år).

Den nya politiken har också inneburit en rad förmåner som inte återspeglas i lönesiffror. Gratis luncher på arbetsplatserna, fri sjukvård, fria resor till arbetet, fri medicin och mycket annat har gjort att utgifterna för vanliga människor hållits nere.

Och det finns en lång rad förbättringar av samhällsservicen man också kan peka på för att förstå vad den här revolutionen trots allt åstadkommit under sin korta tid och under mycket ogynnsamma förhållanden.

Antalet skolor har ökat från 2400 före revolutionen till 4500 idag, vilket också möjliggjort att antalet barn i skolåldern som verkligen deltar i undervisningen har stigit från 65% före revolutionen till dryga 80% idag. Eller att man byggt 110 nya hälsostationer, varav de flesta ligger på landsbygden, där det tidigare inte fanns någon som helst sjukvård.

Den folkliga organiseringen

Men kanske viktigare än allt detta är den djupa förändringen av människornas organisering som revolutionen inneburit. De sandinistiska försvarskommittéerna - CDS - utgör genom sin närvaro i varje bostadskvarter och i varje by på landsbygden det organiserade folket, i dess regi sköts idag många uppgifter: man organiserar folkmilisen, man ordnar vakthållning

Det organiserade folket, här röjningsbrigad i arbete.

(vilket bla inneburit en märkbar minskad kriminalitet), man har ansvaret för insamlandet av uppgifter om tex hälsosituationen och barnens skoldeltagande och CDS har den viktiga uppgiften att fördela ransoneringskortet för socker och ris.

Ett annat exempel på organisationstillväxten finner man på den fackliga sidan. Under Somozatiden fanns det 138 fackföreningar i Nicaragua med legal status. Idag finns det 1079, varav majoriteten är anslutna till den sandinistiska landsorganisationen CST.

Framväxten av de stora massrörelserna tillsammans med FSLNs dominans av regering och krigsmakt är nyckelfaktorer om man vill förstå hur landets nya maktstruktur ser ut. Annars kan man lätt missbedöma styrkeförhållandena mellan de sociala klasserna. För i Nicaragua pågår det en djupt samhällsförändrande process i socialistisk riktning, men en process som hittills inte utmärkt sig genom alltför synbara förändringar av den ekonomiska ägarstrukturen, i varje fall inte efter de omedelbara åtgärder revolutionen vid-

tog efter segern 1979.

Det var då regeringen, med stöd av saratliga icke-somozistiska politiska och ekonomiska grupper, inklusive den idag så hätska borgerliga oppositionen, konfiskerade Somozas egendomar, samt nationaliserade bankerna och huvuddelen av exportnäringen. Staten fick därmed kontroll över ungefär 20% av jordbruket och industrin. Men 80% av ägarmakten fortsatte att ligga i privata händer och med viss mindre justeringar gör den så även idag.

Den försiktiga jordreformen

Den enda egentligen genomgripande strukturreform som genomförts sedan 1979 är jordreformen som proklamerades förra året. Under 1982, jordreformens första år, övertog staten ca 180 000 hektar från olika storgods som inte brukat sin jord eller utnyttjat den dåligt. Hälften av detta, 91 000 hektar, har sedan delats ut till jordlösa bönder organiserade i kooperativ. Allt som allt har hittills ca 7 000 bondefamiljer fått tillgång till ny jord.

Omfördelningsmässigt är detta inte så värst imponerande. Man

kan jämföra med att staten direkt efter revolutionens seger konfiskerade ungefär en miljon hektar från Somoza och hans närmaste anhängare. Den jorden utgör idag de stora statliga jordbruksföretagen.

Någon "socialiseringsiver" är det alltså svårt att pådyvla sandinisterna. Istället har de mycket strikt hållit sig till den programförklaring revolutionen byggde på, nämligen att åtminstone under återuppbyggnadsfasen respektera privategendomen så länge den inte hamnar i motsättning till landets produktionsbehov.

Produktivitetsprincipen finns därför lika mycket som rättvisepincipen bakom tex dagens jordreform, eftersom man inte tänker expropria några jordegendomar, hur stora de än är, om de brukas produktivt.

Kapital ger inte alltid makt

Det verkliga innehållet i politiken med respekt för privategendom och blandekonomi bör dock ses ur en annan aspekt. Sandinisterna har genom staten – främst bankernas krediter – och genom massorganisationerna en ständig tumme i ögat på de privata kapitalägarna. Att ägande av kapital inte alltid automatiskt ger politisk och ekonomisk makt i ett samhälle är Nicaragua av idag ett tydligt exempel på.

På samma sätt som det finns en tydlig skillnad mellan blandekonomins form och innehåll finns det dubbla bottnar också i det pluralistiska politiska systemet man byggt upp. I Nicaragua finns idag en rad politiska partier av olika färg. Många är borgerliga och mycket oppositionella. Detta flerpartisystem har sandinisterna lovat att slå vakt om.

Samtidigt finns det en leninistiskt influerad avantgardeteori som ger FSLN rollen som objektivt ledarskap för revolutionen. Att sandinisterna intagit denna särställning i förhållande till övriga partier – vilket åtminstone i dagens läge i högsta grad motsvarar verkliga styrkeförhållanden – är något som retar gallfeber på den borgerliga oppositionen.

Just nu pågår en diskussion i landet om ett förslag till lag för de politiska partierna och de borgerliga reagerar framför allt mot förslagets definition av ett partis uppgifter. De sägs vara att delta i statens administration och att lämna bidrag till de diskussioner som förs. Detta kommer inte att bli något verkligt demokratiskt partisystem, säger borgarna, eftersom varje politiskt parti måste se som sin uppgift att erövra den politiska makten för att från en regeringsställning genomföra sitt program.

Frågor om demokrati

Diskussionen om partilagen är en viktig del i utformningen av den sandinistiska demokratin. Många frågor kommer att ställas. Hur ska pluralismen och avantgardeteorin sammanfogas till en enhet? Vilken roll ska massorganisationerna spela i förhållande till partierna? Hur ska press- och yttrandefriheten se ut? Dessa och många fler frågor bör ha besvarats före 1985 då sandinisterna utlovat allmänna val och då revolutionens institutionella utformning till sina huvuddrag ska vara klar.

Demokratin har utan tvivel gjort ofantliga framsteg genom revolutionen. Främst handlar det om att de många människorna äntligen givits en politisk roll via de nya massrörelserna. Än så länge handlar det dock huvudsakligen

om en mobiliserande demokrati, mer än om en direkt beslutande. Människornas inflytande består främst i att de vunnit en kollektiv styrka som medlemmar i stora organisationer. Däremot är dess organisationer tämligen vertikalt uppbyggda, där det mesta handlar om direktiv uppifrån och ned och mindre om påverkan nerifrån och upp.

Egna vägar

Det ursprungliga politiska projektet bakom den sandinistiska revolutionen ligger otvivelaktligen fast. Man införde en blandekonomi – men med starka statliga styrinstrument över kapitalet och med sandinistisk kontroll genom massrörelserna. Man har etablerat ett pluralistiskt politiskt system – men FSLN innehar en enligt egen definition objektiv betingad ledarroll. Man har infört den första demokratin i Nicaraguas historia – men det är en föga debattglad demokrati med många inslag av toppstyrning. Man har satt igång ett ambitiöst socialt reformprogram som verkligen syftar till att förbättra de fattiga människornas levnadsvillkor – men landets ekonomiska svårigheter begränsar starkt dess verkningar.

Hur revolutionen ska utvecklas bestäms av många faktorer. Idag handlar det framför allt om en kamp på liv och död för revolutionens överlevnad. Det kontrarevolutionära kriget har redan börjat och kostar Nicaragua ofantligt mycket både ekonomiskt och i mänskligt lidande. Hur långt revolutionens fiender – med USAs nuvarande regering i spetsen är beredda att gå, kommer att vara den avgörande faktorn under lång tid.

Unik erfarenhet

Den sandinistiska revolutionen har visat sig besitta en stor politisk kreativitet. Det är en av de praktiska lösningarnas revolution. Man söker egna vägar fram mot ett nytt samhälle. Vilka vägar blir och hur det nya samhället kommer att vara beskaffat bestäms av vilka vapen fienden väljer, men också av hur sandinisterna lyckas bemästra de fallgropar av byråkrati och maktkoncentration som revolutionens egen inre utveckling kan alstra.

Att medverka till att det unika sandinistiska försöket får utvecklas enligt sin egen dynamik istället för att ständigt ägna sig åt att försvara sin egen överlevnad borde rimligtvis vara en av den internationella solidaritetsrörelsens viktigaste uppgifter idag. □

Chilebulletinen/Centralamerikanytt 15

En djupt samhällsomdanande process – analfabetismen skall utrotas. Foto: Carina Blad.

Storindustrins vinster före solidariteten

– Det är dyra vinster man gör. Det kostar skattebetalarna åtskilligt mot de smärre vinster några få företag kan göra. Det säger Karl-Erik Svartberg, socialdemokratisk riksdagsman, om följden av sveriges medlemskap i IDB (Interamerikanska utvecklingsbanken).

Enligt Karl-Erik Svartberg är regeringens skäl till att stanna kvar i IDB inte hållbara. Sverige har inte på långt när vunnit i samma utsträckning som man satsat. Sedan inträdet 1977 har Sverige betalat in 72 miljoner kronor till banken och nu har den socialdemokratiska regeringen förbundit sig att betala in ytterligare 38 miljoner kronor enbart under budgetåret 1983/84. Pengar som skattebetalarna skulle ha större nytta av om de investerades direkt i svensk industri.

Ohållbara skäl

Socialdemokraterna som i opposition var mot medlemskapet i IDB har nu i regeringsställning beslutat om fortsatt medlemskap. Ett beslut som går emot de värderingar som socialdemokraterna säger sig ha.

Ola Frithiofson som är internationell sekreterare på SSU säger:

– Det är ju helt klart att det är de ekonomiska intressena som styr. Jag har fått många upprörda samtal om det här beslutet, och jag vet att det finns ett stort missnöje inom partiet.

– Vi ska fortsätta verka för ett utträde, vi ska arbeta för att bilda opinion och försöka påverka våra lokala riksdagsledamöter. Det är vad vi i SSU kan göra.

Ständig medlem

Den borgerliga regeringens beslut om en femte kapitalpåfyllnad innebär att Sverige förband sig att vara med i banken ända in på 1990-talet. I och med socialdemokraternas beslut om att delta i den sjätte kapitalpåfyllnaden förlängs medlemskapet i banken ytterligare ett tiotal år.

Hit når inga pengar.

Kruxet med de här inbetalningarna (kapitalpåfyllnaderna) är att de inte är tillräckliga, utan det krävs hela tiden fyllnadsinbetalningar för att Sverige ska få investera i projekt i Latinamerika. Det är en märklig process. Kapitalpåfyllnaden är alltså bara en början och ingen garanti för att Sverige ska få delta i olika projekt, utan hela tiden måste nya pengar matas in. Så även om regeringen hade sagt nej till den sjätte kapitalpåfyllnaden hade Sverige varit tvunget att fortsätta betala under hela 80-talet. Och det använder regeringen som argument för att kvarstå i banken.

– På det här sättet kommer vi aldrig ur banken, säger Frithiofson.

– Man måste ju bestämma sig,

vill man vara med eller inte. Och vi i SSU menar att vi måste gå ur, även om det innebär att vi är tvungna att betala utan att få några fördelar.

Gynnar de rika

I början av 1982 avslutades en utredning kring Sveriges medlemskap i IDB. Utredningen skulle ligga till grund för regeringens ställningstagande om fortsatt medlemskap. När socialdemokraterna 1977 röstade mot ett inträde i banken var några av skälen de, att pengarna som banken lånar ut går till militärdiktaturer och att det i huvudsak är de rikare länderna och de redan besuttna som får merparten av pengarna.

Hela utredningen är en bekräftelse på att det är så.

Dåliga odds

Utredningen visar också att Sverige med sin lilla röstandel, 0,17 procent, har föga möjlighet att påverka utlåningen. Det är USA med sina cirka 40 procent och sin veto-rätt som i sista hand avgör vart pengarna skall gå. Att Sverige ska få en svensk representant med i IDBs styrelse förändrar knappast styrkeförhållandena.

– Karl Johan Åberg kommer inte att kunna uträtta något i alla fall. Han har ju alla odds emot sig, säger Ola Frithiofson och fortsätter:

– Det är ju i och för sig bra med en svensk representant i IDB, men vi kommer ju aldrig ifrån det faktum att vi bara har 0,17 procent. Och hur duktig Karl Johan Åberg än är kan man ju inte blunda för realiteten att Sverige kommer att få lite att säga till om.

Helomvändning

Trots de här oddsen har nu alltså socialdemokraterna gjort en helomvändning och valt att fortsätta vara med i banken. Men många inom partiet och i ungdomsförbundet är kritiska. Flera socialdemokrater med Karl-Erik Svartberg i spetsen har i en motion till riksdagen begärt att man ska ompröva Sveriges medlemskap i IDB och att riksdagen avslår regeringens förslag om att delta i den sjätte kapitalpåfyllnaden.

Intern kritik

För även om regeringen sagt sitt så har inga nya inbetalningar gjorts. Motionen ligger nu hos näringsutskottet, som är huvudutskott i den här frågan, och har ännu inte kommit till riksdagen. Det är riksdagen som i sista hand ska besluta om mer svenska pengar ska finansiera projekt som förstärker förtryckarregimernas ställning i Latinamerika.

Eva Källsäter

Fakta om IDB

Avtalet om att skapa den Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) undertecknades i april 1959 och trädde i kraft i december samma år. IDB inledde sin verksamhet i slutet på 1960 och beviljade sitt första lån i februari 1961. Det ursprungliga huvudmotivet var att stärka kontakterna mellan de privata bankerna i USA och Latinamerika. För latinamerikanerna handlade det i början av århundradet i främsta rummet om att minska de europeiska (främst de brittiska) bankernas inflytande i Latinamerika, och i den amerikanska administrationen och bankvärlden såg man skapandet av en interamerikansk bank som en möjlighet att öka det amerikanska inflytandet över Latinamerika och ta över de stora vinster som europeiska banker gjorde där.

När Sverige gick med i IDB (Interamerikanska utvecklingsbanken) 1977 röstade socialdemokraterna och Vpk mot ett inträde. Moderaterna och folkpartiet röstade för. Centerpartiet röstade också för men med förbehållet att medlemskapet skulle utredas och utvärderas. 1979 tillsattes en statlig utredning om fortsatt medlemskap i IDB. Den blev färdig i början av 1982. Resultatet blev ett omfattande material som i klartext talar om vad banken är, en direkt förlängning av USA:s imperialistiska politik.

Mafalda av Quino/förlag Nordan.

Har Bolivia en chans?

Bolivia har nu sin första demokratiskt valda regering på 22 år. Men har då denna bräckliga demokrati någon chans att överleva i ett land där det genomförts uppemot 200 statskupper bara under 1900-talet? Problemen är många och stora. Militärerna lämnade efter sig en barskrapad statskassa och ett land i kaos.

Söndagen den 10 oktober 1982 tvingades militärjuntan i La Paz att överlämna makten till en civil regering, en regering som tillsatts genom demokratiska val och en regering som militären dessutom hade alla skäl att tro skulle vilja bestraffa dem. Men mellan själva valet och makttillträdet låg det en statskupp och två år och tre månader av blodig militärdiktatur.

I juni 1980 segrade den demokratiska vänsterfronten UDP i vad som anses som de mest demokratiska valen i Bolivias historia. Men UDP-regeringen fick aldrig tillfälle att tillträda. Istället genomförde general García Meza och hans vid det här laget ökända knarkgeneraler en kupp och satte stopp för den demokratiska utvecklingen.

Efter ett par år hade militärerna länsat statskassan. De var splittrade och kunde inte längre komma överens om hur man skulle dela vinsterna från kokainhandeln. Utlandsskulden uppgick till över 3 800 miljoner dollar.

García Mezas regim var isolerad och fann inte nåd ens hos de utländska bankruster och internationella låneinstitutionerna som ju annars inte brukar vara så nogräknade när det gäller brott mot mänskliga rättigheter. Men här var det ekonomiska vanstyret alltför stort och regeringen alltför komprometterad genom sina ohöljda förbundelser med knarkmaffian. Militären gjorde ett försök att rädda sitt anseende utåt genom att sätta in en ny general (Vildoso), men kampen om makten splittrade dem och ingen ville längre ta ansvaret för det ekonomiska fiaskot. Återstod dem inget annat än att lämna över makten till sina värsta fiender och den 10 oktober kunde den lagligen valda vänsterkoalitionen ta plats i parlamentet.

Bolivia har en utlandsskuld på närmare 4 miljarder dollar och bara i år ska det betalas ett belopp som motsvarar ett helt års exportintäkter i räntor och amorteringar. Att lösa den ekonomiska krisen måste vara något av en förutsättning för en fortsatt demokratisk utveckling.

Vad göra med militärerna?

Det finns fler problem. Hur ska man få bukt med narkotikasmugglingen, korruptionen och hur ska man göra sig

Domitilia Chungara: "Jag tror att om demokratin skall bevaras i Bolivia har vi bara en väg att gå, vi måste beväpna oss och besegra armén. Precisa som Nicaraguas folk gjorde." (Metall-arbetaren 49/82)

av med hela det skikt av civila eller paramilitära underhuggare som samarbetade med García Meza-regimen?

Och inte minst, hur ska man förhålla sig till den institution som under så många årtionden satt sin speciella prägel på det politiska livet i Bolivia, krigsmakten? Ett av partierna i den regerande UDP-koalitionen har redan lämnat regeringen. Är då inte regeringen så svag att det är fara för att en ny statskupp redan lurar bakom hörnet? Den frågan ställde jag till Carlos Decker Molina, boliviansk radiojournalist vid Sveriges Radios spanskspråkiga nyhetsprogram Panorama, som nyligen återvänt från ett besök i Bolivia.

Splittrade

– Jag tror att den nya bolivianska regeringen kommer att sitta kvar vid makten ett bra tag och det av många skäl. Det viktigaste är att militärerna än så länge är mycket splittrade. Den rent fascistiska falangen har uteslutits ur armén. Den grupp som nu har kontrollen inom krigsmakten är den som verkligen tror på demokratin. Den starke mannen är generalen Simon Cajas som nu är överbefälhavare. Sen finns det också en grupp som enbart

ansluter sig till demokratin i den mån det kan vara till gagn för den egna institutionen. Det är alltså enbart av opportunistiska skäl som den just nu stöder den demokratiska regimen.

Under de senaste månaderna har militärtribunaler fräntagit 23 arméofficerare deras poster, däribland García Meza själv, samt befälhavarna för flyget och flottan. Ytterligare två hundra officerare har rannsakats medan andra som befordrats under den förra regimen förflyttats till reserven eller avskedats. Det är de största utrensningar som gjorts inom den 35 000 man starka armén sedan den nationella revolutionen 1952, då armén helt avväpnades.

– Hur har då den nya regeringen gått till väga för att göra dessa utrensningar? frågade jag Carlos.

Militär dömer militärer

– Här har Siles Zuazo onekligen varit mycket smart. Under den förra demokratiska perioden, 1979–80, under Walter Guevara Arce och Lidia Gueiler beslöt kongressen att själv döma de militärer som åtalades för brott under Banzerregimen. Att civila domstolar tilläts döma militärer upplevdes som så förödmjukande att det omedelbart

ledde till att de olika militära fraktionerna enades. Folk på vänsterkanten har kritiserat Siles Zuazo för att han ingått en tyst överenskommelse med militären att låta dem dömas inom ramen för de militära domstolarna. Jag menar att det här var mycket intelligent. Genom att låta militärerna döma sig själva tillspeksam meningsskiljaktigheterna. Så länge armén är splittrad är det svårt att göra någon ny militärkupp.

MIR går ur

I slutet av januari nådde oss nyheten att ett av de tre koalitionspartierna, den vänsterrevolutionära rörelsen MIR, hade lämnat regeringen. Kvar finns nu MNRI, Siles Zuazos parti (en utbrytning ur det gamla populistiska MNR-partiet som genomförde revolutionen 1952) och det bolivianska kommunistpartiet. Den miristiske vicepresidenten Jaime Paz Zamora har dock kvar sin post.

- Varför avgick MIR?

Gammalt groll

MIR:s utträde ur regeringen hänger samman med motsättningar som funnits under en lång tid inom fronten. Dessa förstärktes genom att man vid regeringsbildandet delade upp ministerierna mellan sig på ett mycket olyckligt sätt. De politiskt beslutsfattande posterna tillföll MNRI, ekonomisektorn MIR och kommunistpartiet blev ansvarigt för arbetsmarknadssektorn. Kommunikationen mellan de olika ministerierna var redan från början dåliga. Normalt sett borde MNRI som är det största partiet påtagit sig ansvaret för ekonomin men detta överlämnades till MIR. MIR antog den här utmaningen, det är ett ungt parti och de har välutbildade ekonomer. Dessutom hade MIR ett program som man kan kalla populistiskt eller reformistiskt, eller vad du vill, men för första gången sen 50-talet fanns det en genomtänkt plan. De antog utmaningen och de skötte sig bra. De tog kontakt med den internationella bankvärlden, la fram sina projekt och fick loss en del pengar.

Ökat förtroende

Så istället för att få MIR att framstå i dålig dager bidrog MNRI:s taktikspel till att ge MIR ökat politiskt förtroende. MIR sattes alltså att sanera ekonomin, MNRI:s informations- och inrikesministerier hölls däremot hermetiskt slutna för miristerna. Det här föranledde miristerna att öppet gå ut och anklaga MNRI för att sätta sina egna partiintressen framför frontens och de anklagade också inrikesministern för att inte tillräckligt effektivt ta itu med de paramilitära grupperna. Hotet om avgång var tänkt som en påtryckning på Siles så att han skulle återta kontrollen över fronten. Men presidenten blev överkörd av sina partikamrater, som ville ha bort miristerna ur regeringen och han tvangs godta deras avskedsansökan. Man skulle kanske tro att kommunistpartiets ställning i regeringen skulle stärkas av miristernas avgång, men jag tror inte det. Nu är

det de som kommer att få ta ansvar för den ekonomiska politiken.

Kommunisterna "brandkår"

Det kommer snart ett nytt ekonomiskt paket som innebär ny devalvering och nya prishöjningar, nya sociala oroligheter. Vem är det som brukar få agera brandkår när det blir sociala oroligheter? Jo, det är kommunistpartiet som ju är i majoritet i landsorganisationen COB och det blir de som får ta på sig att lugna de upprörda sinnena. För oppositionen till Siles Zuazo finns inte inom parlamentet, utan den verkliga oppositionen ligger hos COB. Så länge kommunisterna finns med i regeringen kommer COB att utvecklas till en landsorganisation à la Gunnar Nilsson. Men om kommunisterna går ur regeringen kommer de att inta en hårdare opposition till denna. I det nuvarande läget finns det två vägar för kommunistpartiet, att ta skeden i vacker hand och svälja mängden besk medicin, som till exempel det ekonomiska paketet, eller att avgå.

- Utgör inte denna splittringen en sådan försvagning av UDP-regeringen att den demokratiska utvecklingen hotas?

Jaime Paz Zamora

Demokratisk opposition

- Det innebär naturligtvis en försvagning på kort sikt. På längre sikt kan det innebära politiska omgrupperingar. Det positiva i det hela är ändå att vi har en demokratisk opposition och jag menar att vi trots allt håller på att lämna demokratins barnstadium i Bolivia. Vi har ett bra parlament och utmärkta parlamentariker, det demokratiska spelet kan fortsätta fungera. Parlamentet håller på att bli en verklig maktfaktor tack vare att MIR nu utövar en demokratisk opposition inom parlamentet. Det finns en motsättning mellan parlamentet och den exekutiva makten, i denna motsättning ligger det en syntes, demokratin fungerar.

- Tror du att det finns några möjligheter för den nya regeringen att lösa de mest överhängande ekonomiska problemen? Det måste ju nästan vara en förutsättning för en fortsatt demokratisk utveckling?

- Jag tror att framtidsutsikterna är goda, det finns en stark konkurrens mellan Europa och USA om den latinamerikanska marknaden. Europeerna vill gärna göra gott intryck och stödja de länder som håller på att införa

demokrati. Därför tror jag möjligheterna att få hjälp är goda.

Sverige stöder men...

MIR fick ett betydande stöd av det svenska socialdemokratiska partiet under sina år i underjordisk opposition. Banden mellan Bolivia och Sverige har stärkts genom närvaron av bolivianska flyktingar i Sverige, många av dem sitter nu i ledande ställning i regeringen. Landet har ett demokratiskt fungerande parlament med en demokratisk opposition, där råder pressfrihet och politisk pluralism, något som ju varmt omhuldas när det gäller överväganden om svenskt stöd till till exempel Nicaragua. Kort sagt, Bolivia borde ju vara en idealisk mottagare av svenskt hjälp.

- Har då Bolivia fått det stöd från Sverige som man i Bolivia hoppas så mycket på? Jag ställde frågan till Bo Nylund, ordförande i Broderskapsrörelsens internationella utskott:

- Det finns ett beslut om 15 miljoner kronor av vilka 10 miljoner är bundet bistånd att användas för inköp från Sverige. Det här är ju kolossalt lite pengar med tanke på de enorma behov som finns. Den ekonomiska krisen i Bolivia idag går knappt att beskriva, det råder akut nöd. Det gör att jag blir mycket bekymrad över att våra möjligheter att hjälpa tycks vara så begränsade.

- Tror du att de sex MIR-ministernas avgång innebär någon förändring i Sveriges inställning till Bolivia?

... hoppas på enighet

- Den här avgången är klart olycklig, miristerna är ju de som är mest kända ute i världen, det är de som har gett oss dokumentation under åren och det är de som vi mest känner konturerna av. Och det är klart att man ställer sig sådana frågor som: kommer MNRI-regeringen i dess nuvarande utformning att kunna handskas med de pengar det är fråga om enligt de premisser som vi har fått tidigare? Men jag hoppas samtidigt på att den politiska situationen i Bolivia kommer att framtvinga en enhet inom regeringen och att miristerna kommer att inträda igen. Jag kan inte föreställa mig att det läget som råder nu ska fortsätta.

Lena Brundenius

P.S. När detta går i tryck pågår förhandlingar mellan regeringen och MIR, för att återinsätta MIR-ministrar i finansministeriet.

MAJSENS BARN

Nu finns möjlighet att i Sverige se en teaterpjäs som bygger på Mayafolkets heliga skrift **POPUL VUH**. Pjäsen heter *Majsens barn*.

Det är teaterbrigaden *Norrskenet* i kulturföreningen *Roque Dalton* i Uppsala som står för både dramatisering och framförande.

I presentationen av pjäsen kan vi läsa:

Vi vill genom den här teaterpjäsen framföra en kultur som spelar en viktig roll i det latinamerikanska folkets historia. Det handlar om en dramatisk tolkning av mayafolkets mytologiska berättelse om människans skapelse och om en kamp mot det onda som hänvisar direkt till dagens händelser i Guatemala och i det övriga Latinamerika.

Mayafolket har en rik, tusenårig kulturell tradition som är levande än idag trots allt förtryck och lidande som de underkastats sedan inkräktarna kom 1522. En kultur som bevarats genom fyra sekler av exploatering, diskriminering, förakt och förföljelse.

Antonis Papardukakis, student i Uppsala, skriver i en recension av pjäsen:

Största vikten läggs på försöket att behärska ett uttryckssätt som genom en koreografisk dramturgi söker återskapa folkets "verkliga historia". Den moderna människans dualism och påtvingade "schizofreni", skillnaden mellan det allmänna och det privata upphävs i denna pjäs genom att historien återskapas. "Livet" är inte längre (som i vardagen) en subjektiv existens, en fattigdom, en nöd, en rent abstrakt möjlighet, eller en längtan, utan allt detta förvandlas i pjäsen av "folkets själ" till en social handling för ett fullständigt liv... *Majsens barn* beskriver kampen mot det "onda" och hyllar folkets oövervinnliga kollektivkänsla att hävda sin rätt.

Ur POPUL VUH:

Må alla resa sig och kalla på varandra. Må det icke finnas en eller två bland oss som ska stå bakom de andra.

Via **SAMCA:s** kontor i Stockholm kan du få kontakt med kulturföreningen *Roque Dalton*. Telefon 08/44 15 16.

ALLIANSFRIAS MÖTE

De alliansfria staternas samordningsorgan möttes i Managua 10-15 januari 1983. Avsikten var att analysera den latinamerikanska problematiken och speciellt noggrant de politiska och ekonomiska problemen. I slutkommunikén förordades förhandlingar mellan Washington och Managua som en möjlig lösning på krisen i Centralamerika.

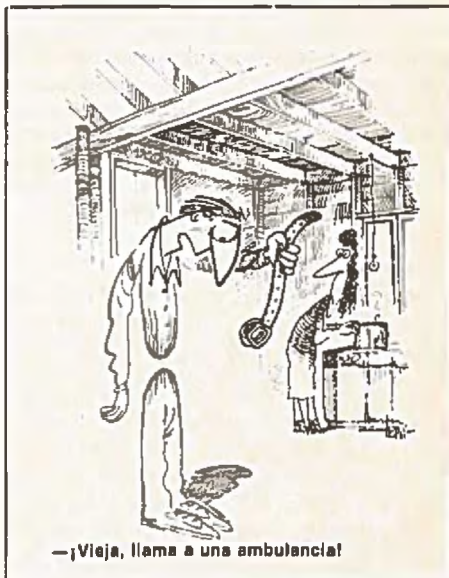
Guatemala betecknades som ytterligare ett farligt spänningscentrum i området, ett land där förtrycket och den imperialistiska inblandningen inte har upphört. Man var bekymrad över de allt starkare militära banden mellan Israel och Guatemala, och även den fara som Guatemalas expansionistiska regim utgör för Belize. Man berörde även Puerto Ricos omistliga rätt till självbestämmande och oberoende, liksom det allt större interventionshotet mot Kuba, i och med att Symms lagförslag gick igenom i den nordamerikanska senaten.

I Managuakommunikén tar man helt avstånd från detta, liksom man kräver att den nordamerikanska regeringen omedelbart ska upphöra med den ekonomiska blockaden och andra fientliga handlingar mot Kuba. Man ger även Kuba sitt stöd genom att kräva att USA återlämnar territoriet vid Guantánamobasen.

Man uppmanar Argentina och Storbritannien att åter börja förhandla, med FN:s generalsekreterare som medlare, och göra slut på dispyten om överhögheten över Malvinasöarna.

Man beslöt uppmana USA:s regering att inta en konstruktiv hållning till förmån för freden och för en dialog med Nicaragua. Man bad även resten av världen att medverka till att dessa mål uppnås. I ett stycke kritiserades speciellt de systematiska attackerna mot Nicaragua.

Mötets anda kan sammanfattas i vad Vietnams representant yttrade: "Det är nödvändigt att vi avslöjar hur lögnaktiga, fräcka och olagliga Washingtons argument och manövrar är, när det rör sig om Nicaragua, Cuba och Granada, El Salvador, Guatemala och andra folk från Centralamerika, Karibien och Latinamerika, vilka är i färd med att genomföra en helig kamp för sitt andra oberoende." □

— ¡Vieja, llama a una ambulancia!

Gumman! Ring efter ambulansen!

Hervij "Hoy" (Chile).

Chile

Strejken vid Colbún Machicura HUR ARBETARNA TACKLAR KRISEN

Nödhjälpsarbete sysselsätter 9 procent av arbetskraften. Lönen räcker knappt till maten.

Den våldsamma ekonomiska krisen i Chile tvingar militärjuntan till ständiga reträtter bland annat genom att byta ut ministrar för att om möjligt ta sig ur den obönhörligt fallande spiralen.

Men hela bördan av deras stabiliseringsförsök får det chilenska folket bära, med en tilltagande arbetslöshet, avskaffade sociala förmåner, ökande brottslighet och en ny våg av förtryck och terror mot arbetarklassen, för att hota och skrämma den till underkastelse.

Förtrycket och terrorn består nu inte bara av det brutala våld regimen tar till. Det finns en rad andra metoder. Låt oss se hur systemet har fungerat mellan januari och mars i år:

Förtryck och terror

Sju gånger slog man till mot organisationer som försvarar de mänskliga rättigheterna. Tolv personer fängslades. Likaså mot de civila och politiska rättigheterna: appellationsdomstolen diskuterar tre fall där tidskrifter förbjöds; ett uttalat hot mot en privat radiosändare; två arresteringar och en kidnappning av journalister; ett TV-program om arbetslösheten som stoppats. Sju gånger har olika lagliga organisationer nekats tillstånd att anordna möte respektive fått sitt tillstånd upphävt. Fem militärer har utnämnts till rektorer vid chilenska universitet. Chile-universitetet i Santiago står under Pinochets direkta tillsyn. Avgiften till

högstadielklasserna ökar från 60 000 till 86 000 pesos per år (minimilönen är 7 500 pesos i månaden). Tre indianbyar (mapuches) har av chilenska staten med hot och domstolsutslag tvingats utrymma sina jordar. En lång lista av förföljelse och hot mot fackföreningar och deras ledare visar dagsläget för det chilenska arbetande folket vad beträffar repressionen.

Nödhjälpsarbete (Empleo mínimo) ökade mellan januari - mars med 12% i Santiago. Sysselsättningen i näringslivet fortsätter att minska. Ta ett typfall som ASIMET, en verkstadsmekanisk industri:

31 december -80 sysselsattes 15 465 personer, 31 december -81 sysselsattes 12 754 personer och 31 december -82 sysselsattes 9 501 personer.

Detta motsvarar en nedgång med 61,4% på 3 år. Än värre är det inom textilbranschen. Enligt officiell statistik sjunker sysselsättningen i städerna med 20% per år.

Framsteg under kamp

Solidariteten och enhetssträvandena inom chilenska arbetarklassen har haft stora framgångar på sistone. Ett bra exempel är strejken vid kraftverksbygget Colbún Machicura vid Linares där

sedan 7 januari de 1473 arbetarna förklarat strejk på obestämd tid. Orsaken är att det franska företaget CCJ brutit ett avtal från november 1982 där man bla lovade återta 90 avskedade arbetare.

Strejken är total och visar alla chilenska arbetare att man med enighet och beslutsamhet kan bemöta kapitalet. Colbún har fått ett odelat stöd från både arbetande och arbetslösa i hela landet. Företaget har inte kunnat slingra sig ur detta grepp, varken med arbetsdomstol, arbetsministerium eller genom att med polishjälp vräka arbetarfamiljer från de baracker de bebott.

Tiotala fackföreningar och basorganisationer har visat sin solidaritet på olika sätt, alla vet att det inte bara gäller 1473 arbetare utan att det gäller att ta ännu ett steg, framåt i den långa kampen mot förtryckarregimen och det ekonomiska systemet. Solidariteten visar sig till exempel i att sprida information, sympatistrejka, insamla matvaror och att ge en dagsinkomst, service från fri läkarvård till juridisk rådgivning, massbesök vid strejkplatsen med musik, sång och böcker. Man har även organiserat ett solidaritetskommando "Colbún Machicura" i vilket byggfacket, Madeco-facket, CODE-PU m fl ingår.

Borgarna drar sina slutsatser

Arbetarnas växande enighet och borgerlighetens egna problem med sin militärjunta gör det troligt att vi står inför stora omvälvningar i den politiska bilden i Chile.

Borgarna har lärt av Centralamerika och söker, tillsammans med imperialismen, alternativ för att byta ut Pinochet men samtidigt behålla det nödvändiga av regimen. Man försöker få enhetsarbetet och solidariteten att avstanna bland arbetarna.

Panäl- och Colbúnstrejkerna är farliga föredömen. Nu söker den borgerliga oppositionen glömsk av sin medskyldighet i diktaturens brott, ledd av Kristdemokraterna, få igång ett projekt, ett samhällskontrakt. Man skulle ersätta militärdiktaturen, genomföra begränsade reformer, med stöd av en allians av allt från gammal reaktionär höger till vänsterfraktioner. Försöket kallas "multipartidaria" och säger sig vilja få till stånd en "dialog" med diktaturen.

Sålunda försöker man splittra de folkliga krafterna, utesluta från alla lösningar de sektorer som sedan första dagen konsekvent har bekämpat regimen.

Colbún Machicura visar att arbetarna nu förstått.

Alfonso Reyes

VÄLKOMNA HEM! (?)

General Pinochets tillkännagivande den 25 oktober förra året kom som en total överraskning. Nyheten spreds som en löpeld över världen. Hoppet tändes hos chilensare i exil: Militärregimen hade dragit upp riktlinjerna för ett program för hur de landsflyktiga ska kunna återvända till Chile.

Även i Chile tolkade somliga också tillkännagivandet som ett erkännande för motståndare till militärregimen att fritt uttrycka sina åsikter inom landets gränser.

- Vårt fosterland behöver alla sina barn, sa Pinochet. Men detta är bara ett demagogiskt utspel. Att det inte är något massivt återvändande för exilchilensare som militärregimen förbereder är ganska klart. Pinochet inledde också sitt tal med orden:

- Vi har inte för avsikt att öppna dörren för extremister.

Inga "extremister"

På vilket sätt man ska utestänga möjliga "extremister" ska fastställas av en särskild kommission som tillsatts. Den ska utfärda rekommendationer om hur frågan om återvändande från exilen ska behandlas. De principer som ska ligga till grund för hela projektet har redan fastställts. Pinochet har sagt att de som återvänder måste "erkänna den nuvarande regeringens legitimitet och konstitutionen från 1980 samt ta avstånd från aktioner som varit anledningen till att de förvägrats återinträde i landet".

I november publicerades namnen på dem som skulle ingå i Kommissionen: inrikesministern, före armégeneralen Enrique Montero Marx, justitieministern sedan många år tillbaka, Monica Madariaga och Chiles ambassadör i Storbritannien plus två advokater.

Denna sammansättning inger inte något större hopp utan är snarare en bekräftelse på att militärregimen överhuvudtaget inte har för avsikt att på något sätt mjuka upp sin hittills förda politik när det gäller att ge tillstånd för landsflyktiga att återvända.

Kampen för återvändandet

Den första reaktionen från organisationer för mänskliga rättigheter i Chile var en lättnad över att regeringen äntligen hade visat sig intresserad av att ta upp frågan om återvändande för landsflyktiga. Kampen för att pressa militärregimen att respektera rätten för chilenska medborgare att bo i sitt

eget land har vuxit i styrka under de två senaste åren. Åtskilliga internationellt kända personligheter som ordföranden för Chiles kommission för mänskliga rättigheter, kristdemokraten Jaime Castillo Velasco, har envist fortsatt sin kamp för att få återvända till Chile. I oktober gjorde Castillo (som kallats en "våldsterrorist" av regeringen) två misslyckade försök att återvända till Chile från Venezuela, där han lever i exil sedan han utvisades från Chile i augusti 1981.

Att Pinochet gjort exilen till en form av straff som kan utdömas godtyckligt och på obestämd tid är allmänt känt. Att detta på senare tid alltmer använts för att utvisa kända chilensare som är motståndare till regimen, tex kristdemokrater och höga fackliga ledare har lett till att frågan om återvändandet nu blivit en stor fråga inte minst för den kristdemokratiska oppositionen.

Tomma löften

Ordföranden för Vicarian, den katolska kyrkans hjälporganisation i Chile, Juan de Castro, uppmanade anhöriga till landsflyktiga att inte ha för stora förväntningar. Han beklagade att regeringen inte erkände rätten att leva i sitt eget land som en okränkbar rättighet för varje chilensare. Han erinrade också om andra tillfällen då de chilenska myndigheterna försökt lura opinionen med tomma löften. Till exempel då säkerhetspolisen DINA avskaffades bara för att ersättas av en annan lika ökad säkerhetsstyrka, CNI. Eller när regeringen försäkrade att fallen av försvunna skulle utredas grundligt, något som man ännu ej sett något resultat av.

Men om militärregeringen inte har några planer på att ändra sin politik, varför brydde sig då Pinochet alls om att ta upp frågan? En anledning kan vara att den chilenska regeringen ville förbättra sitt internationella anseende inför omröstningen i FN:s generalförsamling om frågan om mänskliga rättigheter i Chile. Och Chiles FN-representant Manuel Trucco var också mycket snabb med att informera FN:s

generalsekreterare om beslutet att utreda situationen för de landsflyktiga. Dessutom skulle USA:s kongress i november fatta beslut om man bedömer att situationen för mänskliga rättigheter förbättrats i Chile. I så fall ska USA återuppta militärhjälpen till Pinochetregimen.

Vapen från USA

Militärregimens vägran att tillåta tusentals landsflyktiga chilensare att återvända från exilen har varit en av stötestenarna när det gäller för USA:s regering att övertyga kongressen att situationen för mänskliga rättigheter förbättrats, så att man kan återuppta vapenexporten till Chile.

Men samtidigt pågår också mycket lobbyverksamhet (påtryckningar på politiker) i USA mot förnyad vapenexport till Chile och för att informera om brotten mot mänskliga rättigheter. Resultatet av dessa påtryckningar har vi också sett. Det är troligt att militärregimen lade ner åtal mot CNS-ledarna (CNS = den största fackliga samordningen i Chile) och hot om landsförvisning efter det att AFL-CIO protesterat hos president Reagan.

Ur Chile Newsletter No 46
Översättning och bearbetning:
Sigyn Ohlsson

- Åk tillbaka och samarbeta!

Behovet av asyl för den som förföljs i Chile för sin politiska verksamhet är lika giltig idag som för tio år sedan. Diktaturregimen har lärt sig att bättre dölja sina brott och att välja ut sina offer. De politiska fångarna sprids ut på landets alla fängelser, andra förvisas till avlägsna och isolerade landsändar. Man använder terror och hot mot individer och organisationer. I Chile har ingenting förändrats till folkets fördel. Så länge diktaturregimen har makten kommer det att finnas ett motstånd, och ingen diktatur kan hålla sig uppe utan vapen och förföljelse.

När den svenska polisens attityd mot flyktingar kommer på tal, kan man inte tro att dessa tjänstemän agerar individuellt. Man får intrycket att det handlar om en spridd förutfattad mening som de har svårt att dölja. Den lyser igenom i tendentiösa frågor, småkratt och onödiga kommentarer, och tom i handläggningen av ärendena. Denna totala avsaknad av förståelse kommer inte att lösas genom order uppifrån utan genom lämplig information på alla nivåer.

Ett aktuellt exempel: Han är en lång och ljushyad chilensare med gröna ögon och kastanjebrunt hår. Som aktivist i ett visst politiskt parti var han tvingad att lämna landet. Under polisförhören tvingades han svara på en serie irriterande frågor, bl.a: "Hur kan det komma sig att du med ditt utseende haft problem med militären?"

Diktaturen förnekar förföljelsen

"Desinformationen" leds ifrån själva diktaturregimen, vars representanter ler och förnekar förföljelsen och de metoder som används mot de oppositionella. Som belöning för den *aviserade* "utredningen om återvändande för de landsflyktiga", beviljade Internationella Valutafonden Chile en kredit på 875 miljoner dollar, och Reagan förbereder sig på att återuppta diskussionerna om vapenembargot. Det verkar som om de rapporter om tillståndet vad beträffar de mänskliga rättigheterna i Chile, utförda av hederliga utländska forskare*, vore mindre trovärdiga än åsikterna från de beryktade personer som står Pinochetregimen nära.

När CHILEBULLETINEN i slutet av januari intervjuade den chilenske konsuln i Sverige med anledning av "projekt återvändande", påstod denne att det i Sverige fanns 9 000 chilensare, men att de

Santiago, 15 dec 1982: Polisen gör en av månadens 200 arresteringar.

politiska flyktingarna bara var ca 400, och att följaktligen resten var ekonomiska flyktingar som kunde resa tillbaka när de ville, men avstod från det av fruktan för att inte kunna komma tillbaka till Sverige för att stanna för gott. Han påstod att lag och ordning råder i landet och att de som "bråkar" bara är några få. Att alla kommer att få arbete och bostad när de återvänder, och att de troligtvis kommer att kunna gå tillbaka till sina gamla jobb.

När CHB svarade att endast under förra året mer än 500 företag gick omkull under en åtta månadersperiod, sa han:

- Det kommer ju att öppnas nya fabriker och företag.

Åk tillbaka och samarbeta

Här handlar det antingen om okunskap eller om en tydlig och skicklig "desinformationspolitik" i enlighet med riktlinjer som dragits upp på hög nivå i diktaturregimen. Pinochets man i Sverige vill inte

kännas vid den ekonomiska katastrofens omfattning, arbetslösheten och fattigdomen.

- Bäst att åka tillbaka och samarbeta då, säger han, och inte motarbeta regeringen. Men en herr Corvalán tex, kommer vi inte att tillåta återvända. Skulle ni öppna dörren för någon som orsakat er problem? Självklart inte. Men de allra flesta kan resa när de vill...

- Sverige vet ju snart inte vad de ska göra med alla dessa utläningar. Senast igår ringde den svenska polisen för att tala om att de har sex chilensare färdiga att utvisa, och att det blir fler, så att de ska vänta lite för att skicka alla samtidigt i ett plan, liksom förra gången. Fattar ni?

Monica García

* FN:s ekonomiska och sociala råd publicerade 4 november -82 en rapport på 130 sidor från dess speciella rapportör om läget för de mänskliga rättigheterna i Chile. Där finns en lista på 69 personer som torterats av regimen någon gång under tiden januari -82 till maj.

Foto: Staffan Berglund

Småbönder tar tiggarsstaven

Chiles jordreform inleddes i slutet av 50-talet av en konservativ regering. Den utvecklades av kristdemokraterna på 60-talet men fick sitt verkliga genombrott under president Salvador Allendes socialistiska regering 1970–73.

Men störtandet av Allendes regering innebar slutet på reformen. Jordar beslagtogs och bönderna lämnades utan jord, traktorer, redskap och boskap. IPS' medarbetare besökte vad som en gång var ett jordbrukskooperativ.

– För tio år sedan arbetade här hundra bönder, förklarar Hernán Martínez när vi tittar oss omkring på fälten och bara ser en massa ogräs, en gammal lada där de rostiga bultarna sticker ut ur den trasiga dörren och ett stall, som tidigare tillhörde jordbrukskooperativet El Carmen.

– Jorden ligger i träda, berättar han helt i onödan och ser sig tyst omkring på de rika jordarna i Petorca-provinsen, ungefär 250 kilometer nordväst om huvudstaden Santiago.

Jorden här är bördig men nu när den inte odlas tar naturen själv över på våren och fyller till sommaren fälten med ogräs och blommor, som ger ett hem för en mängd sångfåglar.

Trots naturens rikedom så går människorna här omkring med dålig hälsa, utarmade och med stora

skulder under den arbetslöshetens fattigdom som påtvingats dem av låga priser på deras produkter.

Martínez, som så många andra chilenska bönder, har den mörka, väderbitna huden som skänkts honom genom hans indianska förfäder och många år av arbete i det fria. Han är 50 år.

Grytan tom

– I samhället, minns han tillbaka, hade vi ett konsumentkooperativ där allting fanns. Nu har vi ingenting, och det går ibland flera veckor, när vi inte har något att lägga i grytan.

El Carmen brukade ge arbete åt flera hundra lantarbetare, organiserade i jordreformsföreningar, som gav dem tillgång till krediter och även tillät dem föda upp en del boskap.

Då hade man 170 kor som kunde

beta på de omgivande bergssidorna.

Ej rum för små

– Många saker förändrades, berättar Martínez. De jordar som inte lämnades tillbaka till de tidigare ägarna delades upp i små lotter som fördelades på dem som inte hade stött jordreformen. Men de som fick land hade inga traktorer, redskap eller utsäde och de begärde krediter från bankerna. Nästan hälften av dem tvingades till slut sälja sina jordar för att kunna betala sina skulder.

– Det finns de som hade land på den tiden men som inte har något idag. De vandrade omkring här på vägarna med en säck på ryggen där alla tillhörigheter fanns samlade och sökte något sätt att föda sina stora familjer på.

Här fanns inte längre rum för några småbönder. Utan tekniskt bistånd kunde de inte överleva på en fri konkurrerande marknad mot de stora producenterna som hade tillgång till exportmarknaderna.

Ingen mening odla

Under det tidigare jordreformsprogrammet garanterades vi priser och vi visste när vi sådde att vi skulle göra en förtjänst på 20–30

procent, minns Martínez. Nu sår vi utan att veta vilket priset blir och nästan alltid slutar det med en förlust.

– Vad är det för mening med att odla jorden om vi vet att det slutar med att vi måste sälja till halva produktionspriset. Vissa år skulle det ha varit bättre om skörden hade förstörts eller om vi hade använt den till att föda djuren med. Vi bönder här arbetar bara för att överleva, några inkomster har vi inte.

Jorden delas, människor slås ut

Arbetslösheten på landsbygden i Chile beräknas idag till 60 procent. Fackföreningarna är svaga och en del har upplösts. Uppdelningen av jorden har också hjälpt till att dela upp människorna.

– Om vi inte har några inkomster kan vi inte heller låta våra barn gå i skolan eftersom vi inte kan köpa dem skor eller skolböcker, fortsätter Martínez.

– Och om någon här blir sjuk så har vi inte rätt till fri sjukvård, som vi hade förr i tiden. Då fick de sjuka till och med vissa bidrag. Nu måste vi själva betala allt.

Förtvivlan

Martínez son Hugo, som är 25 år, tillägger:

– När jag var student brukade jag bjuda in mina skolkamrater till huset och det var roligt för vi hade alltid något att bjuda på. Nu när någon ser en vän gömmer han sig för han skäms för att bjuda hem honom.

– Min yngre bror reser långt för att gå i skolan i sta'n. Han måste stiga upp i mörkret för att försöka lifta dit, eftersom han inte kan betala bussbiljetten. Han kommer hem sent och har då inte ätit på hela dagen.

Hugo blir särskilt förtvivlad när han tänker på framtiden.

– När jag var student trodde jag att när jag var 21 så skulle jag gifta mig och ha ett hem, få barn och bruka jorden.

– Nu är jag 25, Jag tjänar knappt så att jag kan försörja mig själv. Jag har inget eget hem och jag har inte den minsta lilla bit jord.

Luis Alberto Jara
INTER PRESS SERVICE
Tredje världens Nyhetsbyrå

Här grips Carlos Podlech.

Storbönder ruineras

Den chilenska jordbruksproduktionen sjönk drastiskt under 1982 med 25 procent, arbetslösheten bland bönderna ökade till 16 procent, produktionen av traditionella produkter sjönk medan importen, som till hälften kommer från USA, ökade.

Detta är det chilenska jordbrukets dystra situation inför ett år som knappast lovar att bli bättre. Producenterna skyller misslyckandena på den ekonomiska modell, som sedan 1974 tillämpats av chilenska militärdiktaturen.

General Pinochets regering införde en sträng marknadsekonomi för jordbruket, återlämnade jordar till de gamla godsägarna och annulerade jordreformen.

Men den liberala marknadsekonomin har för jordbrukets del, liksom också för andra delar av ekonomin, lett till att de nationella företagen konkurrerats ut av produkter från andra länder. Jordbruksföretagarna anklagar nu regeringen och dess ekonomer för att ha tillåtit en utrotning av hela denna produktiva sektor genom att öppna landet på vid gavel för jordbruksprodukter från andra länder.

Konkurrensen ledde till nedläggningar av många jordbruk och en ökad arbetslöshet.

Protester – utvisningar

I oktober förra året anklagade veteproducenternas ordförande Carlos Podlech i hårda ordalag regeringen för att föra en felaktig jordbrukspolitik. Han hade en gång hört till Pinochets varmaste supporters.

Några månader senare utvisades Podlech ur landet efter ett protestmöte organiserat av de stora veteproducenterna. Nåja, bara till Rio för en tid.

Nyligen offentliggjorde jordbruksproducenternas förbund en protestskrivelse där de noterar att landets jordbrukare har skulder på cirka 12 miljarder kronor. De kritiserade hårt regeringens devalvering av valutan som ökat skulderna och minskat exportinkomsterna. Vidare krävde de högre tullar på jordbruksprodukter för att skydda den nationella produktionen.

För att komma till rätta med den ekonomiska krisen föreslår jordbruksproducenterna en "krigsekonomi" ledd av kapabla män. För att ändra kurs i politiken krävde de att alla de ekonomer och tekniker som nu leder den ekonomiska politiken skulle avskedas.

Luis Alberto Jara (IPS)

CHILE

Den största protestdemonstrationen på tio år hölls torsdagen den 24 mars i hela Chile. I Santiago organiserades den av Coordinadora de Pobladores (Samordningen för slumbefolkningen) som genom spridning av flygblad och sprängning av ett antal bomber manade befolkningen till kamp mot arbetslösheten, de usla lönerna och höjda priserna.

Under rop med krav på "bröd, rättvisa, arbete och frihet" trängde demonstranterna in i Santiagos centrum. De gick till attack emot banker och varuhus. På huvudgatan byggde de barrikader av telefonkiosker och parkstäng-

sel, brände bildäck och bräte. Bland demonstranterna märktes ett antal präster bärande plakater med texten: "Por Dios, basta de repression" – För Guds skull, stoppa förtrycket! Santiagos Öfre Östermalm – la Divina Providencia (den gudomliga försynen) blev utan vatten den dagen på grund av att vattentornet sprängts!

Över 250 demonstranter anhölls, bland dem två präster, flera fackliga ledare och medlemmar av CODEPU, (kommittén för försvar av folkets rättigheter). Senare meddelades att 34 personer förvisats på tre månader till Pisagua i norra Chile.

Arbetarna i Nerudas poesi

När vi i Latinamerika firar första maj har poesin en given plats. Det finns nämligen på vår kontinent en lång tradition som förenar denna med folkets envetna kamp att uttrycka sin vilja.

Arbetarrörelsen och folkets strider är ett tema som ofta återkommer i vår poesi. Detta slag av dikter kan räknas i tusental, av en kvalitet som skiftar från det enkelt pamflettmässiga och till verk av enastående skönhet och mästarskap. Nästan alla våra framstående nutida poeter har ägnat en betydande del av sin produktion åt detta tema. Det skulle emellertid vara omöjligt att, härifrån, undersöka Vallejos, Nerudas, Guilléns, Cardenals, Gelmans, Daltons och så många andras verk utan att generalisera: att de är "engagerade" poeter, eller något liknande. Det är bättre att koncentrera oss på en av dem. Vi har valt chilennaren Pablo Neruda (1904–1973).

Varför Neruda

Varför just Neruda? Av flera skäl: För det första, eftersom Neruda utan tvivel är den som skördat flest frukter inom denna genre – hans verk är gigantiskt – och samtidigt också har skapat en poetisk modell som under lång tid imiterats av andra, och som ibland fortfarande imiteras. Men det finns fler skäl: I år firas den chilenska landsorganisationen CUTs (Central Unica de Trabajadores) trettioårsjubileum, liksom tioårsdagen av poetens död, varför valet både av temat och av den chilenske författaren också kan ses som en liten hyllning.

Nerudas väldiga verk kan, i grova drag, delas in i tre huvudsfårar: en förtrolig och kärleksfull där man återfinner böcker som *Residencia en la tierra* och *Los versos del Capitán*, en annan episk som i *Canto General* eller *Canción de gesta*, och en annan där det privata och det allmänna blandas i samma röst, som i *Odas elementales*. Vårt tema dyker för första gången upp i *Tercera residencia*, och särskilt i den del som kallas *España en el corazón*. I denna bok börjar poeten med att sjunga om sin ensamhet för att senare göra ett våldsamt kast till en poesi om samballet. Spanska inbördeskriget berörde utan tvekan Neruda mycket djupt, och inte bara som poet; han ägnade sig helhjärtat åt solidaritetsarbetet med det spanska folket. Vid denna tid blir han aktiv kommunist. Men det verk där denna poesi, med arbetarna och hela folket som huvudpersoner, nått sin största mognad är utan tvivel *Canto General*, det stora eposet om vårt Amerika.

Monument

Canto General, skriven mellan 1938 och 1950, är en episk dikt av monumentalt slag. Uppdelad i femton sånger omspannar den Amerikas hela historia från 1400.

*Innan peruken och kasacken
fanns floderna, floder som artärer...*
(Kärlek Amerika [1400])

till den dag då den skrivs färdigt:
*Så slutar då denna bok, här har jag
min Canto General färdigskriven
i förföljelsen, sjungande
under mitt fosterlands hemliga
vingar.*

*Idag den femte februari, i detta år
1949, i Chile, i Godomar
de Chena, några månader innan
jag fyller fyrtio fem år.*

(Här slutar jag [1949])

(Vi följer Åsa Styrmans översättning till svenska, tredje upplagan, Lund 1976).

En bok om det mänskliga

Canto General är en bok om det mänskliga, och har en tydlig politisk avsikt. Emellanåt förfaller denna avsikt till ren partipolitik, eller syftar på händelser som under årens lopp har kommit att förlora i betydelse. Därför kan läsningen av boken stundtals bli tröttnande; emellertid, värderad som helhet har den kvaliteter som gör den till ett mästerverk. Den är skriven på ett språk som domineras av klarhet, ibland i en högstämd form:

*Olycklige husar, brinnande smycke,
glödande törnbuske i det snöklädda
fosterlandet*

(José Miguel Carrera [1810])

och ibland talspråksmässig, där varken ironi eller humor saknas:

*När trumpetens ljud, var
allt förberett på jorden,
och Jehova fördelade världen
på Coca Cola AB, Anaconda,
Ford Motors och andra firmor:
Fruktkompaniet AB
reserverade åt sig det saftigaste,
mitt lands centrala kust,
Amerikas ljuva bälte.*

(United Fruit Co)

Bakom allt annat i detta verk finns människan; till och med när poeten står och betraktar ruinerna av ett tempel från inkatiden är det henne han söker:

*Jag frågar dig, vägarnas salt,
visa mig skeden, låt mig, arkitektur,*

*med en käpp skrapa på ståndarna av
sten,
stiga upp för trappstegen av luft ända
till tomheten,
riva bland inälvorna tills jag vidrör
människan.*

(Machu Picchu höjder, X)

Hyllar befriarna

Conquistadorerna dyker upp, där efter det indianska motståndet och efter det 1810, året för självständigheten. Neruda hyllar Amerikas stora befriare; längre fram drar han slutsatsen:

*Bakom befriarna fanns Juan; han
arbetade, fiskade och kämpade i sin
snickarverkstad eller i sin fuktiga
gruva.*

(Jorden heter Juan)

Vi har nått fram till temat arbetaren, som poeten förmår att känna igen långt bortom sitt eget lands gränser, där han kämpar vid varje horisont på jorden.

En stor del av boken förefaller att vara byggd på vittnesmål och krönikor om arbetare, som här:

*Kära Rosaura, här
har du mig, fångslad i Iquique, skicka
en skjorta
och tobak. Jag vet inte
hur länge den här valsen skall
fortsätta.*

(Arturo Carrión, Sjöman, Iquique)

*Det är redan
fyrtio år sedan, då var jag
ett svältande barn. Gruvarbetarna
tog hand om mig. Jag blev lärning
och i de mörka gallerierna,
med naglarna mot jorden,
samlade jag det gömda tennet.*

(José Cruz Achachalla, Gruvarbetare, Bolivia).

*... ibland sov vi, vi mätte
floder och skogar till häst
bland de döda för att försvara
den fattiges jord, bönorna,
tortillan, gitarren; vi färdades
ända till gränsen, vi var damm;
herrarna körde upp oss tidigt,
ur varenda sten
sköt våra gravar upp.*

(Jesus Gutierrez, Jordbrukare)

Arbetets villkor

I dessa dikter blir arbetets villkor synliga:

*Picanos kallas de som bryter
marken mot nivåskillnaden,
när ådern sänker sig.*

Dagens musselskörd. Foto: Henrik Janbell

500 meter ner,
med vattnet till midjan,
picanon hackar och hackar.
(Mäster Huerta. Från gruvan "La des-
preciada", Antofagasta)
Kampen blir nödvändig:
Jag såg strejken i de förenade armar.
(Punitaquis Blommor, IX)

liksom enheten:

Enbart deras motstånd var väg,
och isolerade var de som trasiga bitar
av en stjärna, utan munnar och utan
glans.
Tillsammans i enheten skapad i
tystnad
var de elden, den oförstörbara sången,
människans långsamma steg på
jorden,
bliven till djup och strider.
(Folket)

Recabarren och Sandino

Här visar sig också den person som
blev den store organisatören av Chiles
arbetare:

Han organiserade ensamheterna.
Han förde böckerna och sångerna
till skräckens murar,
han lade ett klagomål till ett annat,
och slaven utan röst eller mun,
det utbredda lidandet,
fick namn, kallades Folk,

Proletariat, Syndikat,
fick person och gestalt.
(Recabarren, 1921)

I Nerudas spår

Nerudas syn på kampen är först och
främst internationalistisk; så kan vi i
en dikt tillägnad Sandino finna följande
strof inom parentes:

(År 1948
var en krigare
från Grekland, Spartas pelare,
urnan av ljus angrädd
av dollarns legoknektar.
Från bergen sprutade han eld
över Chicagos bläckfiskar,
och som Sandino, den modige
från Nicaragua, kallades han
"bergens stråtrövare".)
(Sandino, 1926)

I boken finns också solidariteten, för-
trycket, imperialismen, diktaturerna
osv som teman, men det skulle föra för
långt att stanna vid var och en av de
500 sidor som den utgör. Den är, först
och främst, en episk, optimistisk och i
grunden amerikansk sång:

Amerika, jag åkallar inte ditt namn
förgäves.
När jag fäster svärdet vid hjärtat,
när jag i själen uthärdar droppandet,
när genom fönstren
en ny dag, som är din, genomborrar

mig,
sover och vaknar jag i din nödvändiga
gryning:
ljuv som duvorna, och fruktansvärd,
sockrets och straffets ledare,
dränkt i din ätts sperma,
livnörd av ditt arvs blod.
(Amerika, jag åkallar inte ditt namn
förgäves)

Redan under förra seklet hade An-
drés Bello försökt sig på idén att skri-
va ett epos om Amerika, och traditio-
nen fortsätter efter *Canto General* med
verk som *Hora Cero* av Ernesto Car-
denal. Det är troligt att denna typ av
poesi kommer att fortsätta skapas, i ett
Latinamerika som fortfarande går ha-
vande och söker sitt eget öde.

Vi sade att Pablo Nerudas stil ofta
har imiterats. Detta har lett till en
slags stilmässig förtorkning som gjort
en stor del av den nutida poesi som
brukar kallas engagerad till ett tomt
ceremoniell utan känsla - åtminstone
utan poetisk känsla.

För att leva måste konsten och litte-
raturen ständigt förnya traditionen
med nya uttrycksätt och synpunkter,
och detta är uppgiften för de nya gene-
rationerna.

Sergio Infante

Översättning: Jan Johansson

Macchu Picchu, lade du
stenar på sten, och på grundvalen trasor?
Kol på kol, och i botten tårar?
Eld i guldets och däri blodets stora
darrande röda droppe?
Ge mig åter den slav du begravde!
Skaka ur jorden fram den eländiges
hårda bröd, visa mig slavens
kläder och hans fönster.
Säg mig hur han sov medan han levde.
Säg mig om hans sömn var
sträv, halvöppen, som en svart grav
gjord för tröttheten på muren.
Muren, muren! Om över hans sömn

tyngde varje golv av sten, och om under den
liksom under en måne han föll med sömnen!
Gamla Amerika, drunknade brud,
också dina fingrar,
när de sträcktes ur urskogen mot gudarnas höga tomhet,
under brudfanorna av ljus och det goda skicket,
blandade sig med dånet från trummorna och lansarna,
också, också dina fingrar,
dem som den abstrakta rosen och köldens linje, dem
som blödande bröstet av det nya sädesslaget flyttade till
tyget av strålände materia, till de hårda håligheter, till
också, också, begravnarna Amerika, bevarade du i det djupaste,
i det bittersta inre, likt en örn, hungern?

Ur Macchu Picchus höjder (Canto General) av Pablo Neruda i svensk tolkning av Åsa Österman. Foto: UNESCO/B. Herzog.